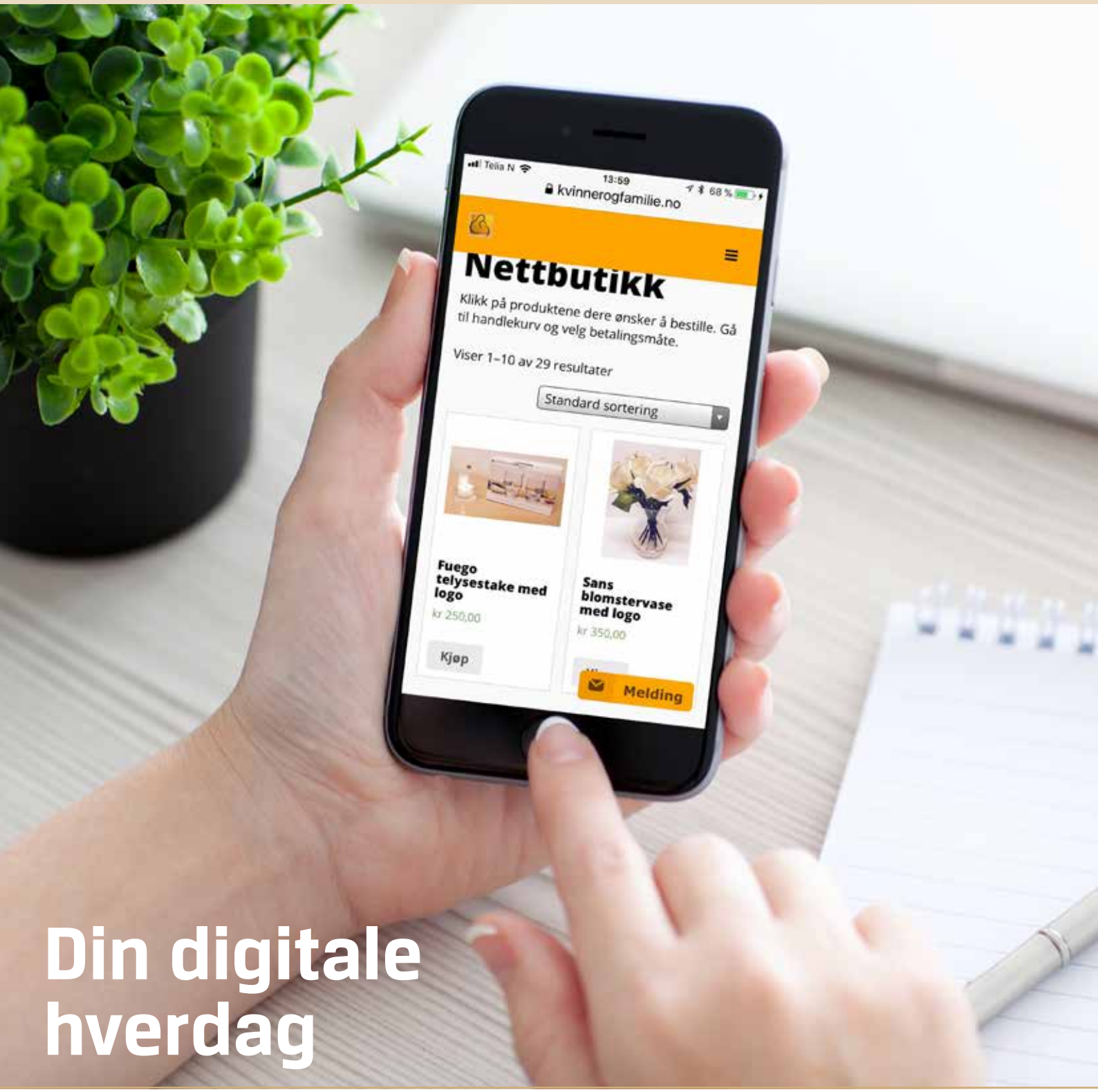
Kvinner & Familie

Nr. 3/2017

Norges Kvinne- og familieforbund

MEDLEMSBLAD FOR NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND

Din digitale hverdag

Forsidefoto: shutterstock.com

Kvinner &familie
Nr. 3 2017
131. årgang - Grunnlagt 1887

Redaktør
Lene Søgaard Gloslie
Utgiver:
Norges Kvinne- og familieforbund
Stortingsgaten 12, 0161 Oslo.
Telefon: + (47) 22 47 83 80
E-post: post@kvinnerogfamilie.no
Annonser:
post@kvinnerogfamilie.no
Abonnement:
Kan bestilles hos utgiver: NOK 150,- pr. år.
Medlemmer av forbundet får bladet gratis
Design:
Cathrines cmykeri/chfuglei@gmail.com
Trykk: Gamlebyen Grafiske AS
Opplag: 3500
Redaksjonsrådet:
Lene Søgaard Gloslie:
redaktor@kvinnerogfamilie.no
Mette Gunnari:
mette@kvinnerogfamilie.no
Sonja Kjørlaug:
sonja@kvinnerogfamilie.no
Elisabeth Rusdal:
elisabeth@kvinnerogfamilie.no
Wenche Rolstad:
wenche@kvinnerogfamilie.no

Internettadresse:
www.kvinnerogfamilie.no
Frist for stoff: 7. januar 2018

Ettertrykk og kopiering av
Kvinner & families stoff og annonser
er ikke tillatt uten etter avtale.
ISSN NR: 1891 - 7992
ISSN NR trykt utgave: 1500 - 3000

Norges Kvinne og familieforbund

Hensikt: Styrke familiens posisjon gjennom tiltak som gir tid og mulighet til omsorg for hverandre.
Visjon: Anerkjennelse av kvinners ulike valg gjennom livsfaser. Verdsetting av familien som bærebjelke i utviklingen av et godt samfunn.

K&F er tilsluttet:
Nordens Kvinneforbund (NKF)
Associated Country Women of the World (ACWW)
KFB (Kvinners frivillige beredskap)
FOKUS Forum for Kvinner og Utviklings-spørsmål

Leder

Elisabeth Rusdal
Forbundsleder

Kjære medlem!

Når dette skrives er det dagen etter Stortingsvalget. Mye kan ennå skje med tanke på endelig utfall. Men for forbundet vårt og sakene våre, så tror vi kanskje ikke det vil endre mye. Viktigere nå enn før blir at vi må samarbeide fra sak til sak med de politikere og partier som har samme syn som oss i saker som for eksempel fødetilbudet, husmorvikar og skolemat. Listene over hvem som kommer inn er ikke klare ennå, men vi har oversikt over en del av de som har sittet til nå og deres syn. Så straks listene er klare får vi sende henvendelser og fortsette arbeidet.

På samme måte må vi, når regjeringens medlemmer er kjent, ta kontakt og be om møter med nye statsråder. Dette for så raskt som mulig å klare å etablere kontakt så vi kan få gjennomslag. Vi bryr oss ikke om hvilke partier – for oss er vedtak i sakene viktig.

Et eksempel på at det nytter å si fra er denne fra nå på sensommeren. Da oppdaget vi at lagrene med jodtabletter var gått ut på dato. Vi reagerte og noe skjer nå. Du kan lese en notis om dette annet sted i bladet.

På samme måte som vi sier fra nasjonalt, så kan du som medlem sammen med laget ditt si fra om ting lokalt. Skriv til kommunale politikere. Det kan være forslag på nye tilbud, det kan være behov for å rette opp noe som er feil med mer. Erfaringen er at politikerne setter pris på slike innspill og forslag.

Du kan også skrive til stortings-representanter fra fylket ditt. De er våre representanter og valgt for å representere oss. Min erfaring er at de setter pris på slike innspill. De har kanskje ikke alltid tid til å svare med en gang, men de leser og bruker informasjonen. Som medlem i vårt forbund har du en unik mulighet til å bruke organisasjonen vår i slike saker. For klart det betyr mer når det kommer fra for eksempel Jar kvinne- og familielag enn fra Elisabeth Rusdal. Da vet man at det er flere som står bak.

Vi arbeider stadig med økt synliggjøring av forbundet og sakene våre. Noen ganger får vi ting på trykk, andre ganger får vi intervju i radio eller tv. Fortsatt har vi en jobb å gjøre. Med litt tålmodighet så går det fremover. Jeg ser at dere lokalt også bruker denne muligheten.

Nylig var det oppslag i Dagens Næringsliv om at det ikke var lønnsomt å ta ut hel foreldrepermisjon. Oppslaget var med bakgrunn i synspunkter fra NHO og fra noen rekrutteringsbyråer. Det var en luksus man ikke burde ta. Det gikk ut over pensjon og karrieremuligheter. På oppfordring skrev jeg et svar på dette. For det å ta seg tid til å bruke tid på egne barn mens de er små er en investering for fremtiden. Arbeidsgivere burde også se dette! Så får vi sammen med andre samhandle slik at det kommer endringer slik at vi ikke taper i form av lavere pensjon. Det burde være i vår alles interesse.

Når du leser dette er vi i ferd med å avslutte en nasjonal kartlegging av føde- og barseltilbudet landet over. Vi har bedt om at lagene sørger for å sende et spørreskjema om dette til sin kommune. Jo flere svar vi får inn, dess bedre bilde av situasjonen får vi. Du kan jo høre med ditt lag om hvordan situasjonen er i din kommune.

Vi har for få dager siden kommet hjem fra vårt internasjonale forbunds Europakonferanse. Der hadde vi forslag på noen saker. Du kan lese om dette annet sted her i bladet. Dette gjør vi for å gi bidrag til å bidra i utviklingen av gode samfunn. Det er ett av våre viktigste arbeidsområder. Vi har lang tradisjon for dette både lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Vi må våge å si fra, og komme med innspill. Det handler om å bidra og si noe om hvilket samfunn vi vil ha i fremtiden. Der har vi alle et ansvar.

Har du en sak du synes er viktig og må gjøres noe med – send oss gjerne noen ord.

Fremtiden er vårt felles ansvar!

Elisabeth Rusdal, forbundsleder

Redaktør

Lene Søgaard Gloslie
Redaktør

Vi går mot stillere tider og kan se tilbake på et begivenhetsrikt år. Dessverre har det så langt vært et år som har bidratt til at behovet for økt innsats for beredskap har blitt styrket. Gunnvor A. Sunde deler sine erfaringer med flom og beredskap. Dette er kunnskap vi alle bør ta til oss.

Hovedtemaet for bladet er denne gangen er vår digitale hverdag. Det er mange aspekter vi kunne ha belyst ved dette temaet. Vi har valgt å sette søkelyset på ytringsfriheten og hvordan den møter nye utfordringer i et samfunn der det offentlige ordskiftet er i endring. Sosiale medier har åpnet samfunnsdebatten og inkluderer flere stemmer enn tidligere. Noen stemmer stilner også i dette landskapet. Den til tider røffe tonen og hets på internett har gjort sitt til at særlig kvinner har takket for seg. Dette er viktige stemmer som samfunnet går glipp av. Ytringsfrihetens kår og dens dilemmaer er en diskusjon vi må holde høyt. I dette bladet gir Erlend A. Methi ved Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter oss et innblikk i problemstillingen.

Har jenter en plass i den teknologiske utviklingen av samfunnet? Spørsmålet har blitt satt på dagsorden av blant annet NHO, som med sitt prosjekt "Jenter og teknologi" bekjemper gamle myter om kjønn. Som Tone Standal Vesterhus skriver: "Vi trenger en enorm bredde av personlighetstyper, erfaringer, egenskaper og bakgrunner for at teknologien vi utvikler skal treffe så godt som mulig. Skal vi kun skal ha teknologer av typen smånerdete mann så vil den viktigste teknologien for fremtiden sannsynligvis ikke engang bli utviklet." NHO erfarer at jenters utdanningsvalg i stor grad påvirkes av deres mødre. Så her har mange av oss en påvirkningskraft som kan få stor betydning for hvordan samfunnet vil utvikles seg.

Arendalsuka har gått av stabelen med forbundet tilstede. En vellykket uke der forbundsledelsen la ned en stor innsats for å nå målet om økt synlighet og tilgjengelighet. Nordens Kvinneforbunds sommerkonferanse og ACWWs Europakonferanse kan du også lese om i bladet.

Vi vet at det skjer mye spennende rundt om i lokallagene. Vi ønsker at flere av dere forteller om aktiviteter i nærmiljøet og i laget i bladet. Send gjerne tekst og bilder til redaktor@kvinnerogfamilie.no. Vi gleder oss til å høre fra dere!

God høst!

Innhold

POLITIKK OG SAMFUNN
Verden trenger flere teknologer 4
Ytringsfrihetens dilemmaer 6
Sosial på nett 8
Vitenskap for å sikre trygg mat 10
Leva heile livet 12

INTERNASJONALT
Nordens kvinneforbunds sommarkonferanse 14
ACWW European Area Conference 18

JUS OG RETTIGHETER
Ny lov om skolemiljøet 21

NYTT FRA FORBUNDET
Stortingsvalget - våre saker - hva nå? 23
Arendalsuka 24
Landslotteriet 26

BEREDSKAPSUTVALGET 27
Materiell fra Norges Kvinne- og familieforbund 28
Liste over K&Fs tillitskvinner 30

- følg oss på facebook

OPPDATER DEG PÅ HVA SOM SKJER I FORBUNDET! DU FINNER LINKEN TIL FACEBOOKSIDEN PÅ NETTSIDENE VÅRE. HER FÅR DU LØPENDE INFORMASJON, DU KAN KOMMENTERE OG DELTA I DISKUSJONEN. VI SES PÅ FACEBOOK!

Verden trenger FLERE TEKNOLOGER

- Kan du som mor gjøre noe med det?

AV: TONE STANDAL VESTERHUS,
PROSJEKTLEDER JENTER OG TEKNOLOGI, NHO

Det er et skrikende behov for teknologer i årene som kommer. For å løse de store samfunnsoppgavene er vi helt avhengig av at også flere kvinner velger en utdanning innen teknologi.

Foreldre kan bidra til å få fortgang i utviklingen, men det krever at de kjenner fordelene ved og viktigheten av utdanning og jobb innen teknologi.

BIOLOGISK UEGNET?

I sommer ble det lekket et notat fra en tidligere Google-ansatt i USA der det argumenteres for at kvinner er biologisk uegnede for jobber innen teknologi, fordi de fokuserer for mye på følelser og estetikk, og bryr seg mer om mennesker enn om ting. I tillegg til at påstanden om biologisk egnethet ble slått ned av mange forskere, viste uttalelsen en grunnleggende uvitenhet om hva som kreves av dagens teknologer.

Vi trenger en enorm bredde av personlighetstyper, erfaringer, egenskaper og bakgrunner for at teknologien vi utvikler skal treffe så godt som mulig. Skal vi kun skal ha teknologer av typen smånerdete mann så vil den viktigste teknologien for fremtiden sannsynligvis ikke engang bli utviklet. Et nesten tragikomisk eksempel er da Apple lanserte Iphone 6, med mulighet til å måle alt du kan tenke deg knyttet til egen helse– bortsett fra menstruasjonssyklusen.

GLOBALE UTFORDRINGER

Vi står ovenfor store, globale utfordringer innen helse, urbanisering, miljø og klima. Nedgang i petroleumssektoren fører til en nødvendig omstilling i norsk økonomi. Teknologiutvikling er ikke nytt, det nye er at teknologien utvikler seg raskere enn noen gang før, med eksponentiell kraft. Kunstig intelligens, robotisering og tingenes internett er blant teknologiene som gjør at verden rundt oss endrer seg raskere enn før. Dette gjenspeiles også i norsk arbeidsliv. Norske bedrifter utvikler hele tiden nye løsninger, men konkurransen er knallhard, og global, og det kreves mye talent og kompetanse for at norsk næringsliv skal kunne hevde seg og bidra.

KOMPETANSEBEHOV

NHOs medlemsbedrifter har svart på hva som er deres kompetansebehov i de neste fem årene. Kompetansebarometeret for 2017 viser at 6 av 10 bedrifter har et udekket kompetansebehov, og at tekniske yrkesfag og ingeniør og

tekniske fag på høyere utdanning er de fagområdene det er aller størst behov for.

Statistikken sier at vi holder ikke tritt med det økende behovet. Kun 17 % av de som uteksamineres fra norske høyskoler og universiteter er realister og teknologer, langt under land vi liker å sammenligne oss med, som Tyskland, Sverige og Finland. Blant disse er også kvinneandelen lav. For til tross for utsikter til god lønn, spennende og meningsfylte oppgaver, høy mobilitet og stor variasjon, velger stadig altfor få kvinner en utdanning og jobb innen teknologi. På tekniske yrkesfag er kvinneandelen mellom 3 og 11 %, og på ingeniørutdanning er den 22 %. Dette gjenspeiler seg også i arbeidslivet, hvor for eksempel andelen kvinnelige gründere utgjør det sjokkerende lave tallet 0,1 %. Tallenes tale er tydelig: Vi trenger alle kloke hoder og dyktige hender for å møte behovet for teknologer i arbeidslivet. Da nytter det ikke å rekruttere fra kun halve befolkningen.

Verden trenger flere jenter innen teknologi. Foto: Tuva Gaarder Nordlie, NHO

TEKNOLOGI INN I SKOLEN

Diagnosen er klar – behandlingsmetoden består av mange komponenter. Jeg vil nevne noen av dem:

Skal vi få flere jenter til å velge en teknologiutdanning må de introduseres for disse fagene tidlig i skoleløpet. Selv om det er fint med prøveordninger for valgfag i teknologi og programmering på ungdomsskolen viser tallene ikke overraskende at faget er kjønnsdelt. 13 % av guttene velger faget, og kun 3 % av jentene. Teknologi må komme inn i skolen på et mye tidligere tidspunkt, og det må være obligatorisk for at det skal bidra til å jevne ut dagens kjønnsforskjeller. Her kreves det en betydelig satsning fra politisk hold – på etter- og videreutdanning for lærere og investeringer i oppdatert teknologisk utstyr.

FORELDRE PÅVIRKER UTDANNINGSVALG

Flere undersøkelser viser at foreldre har svært stor innflytelse på barns utdanningsvalg. Særlig mødre har stor betydning for jenters valg av utdanningsretning. Ifølge en undersøkelse NHO har gjennomført sier et flertall av foreldre med barn i ungdomsskolen at det er viktig for samfunnet at jenter velger teknologi. Men, samtidig sier de at de trenger mer informasjon om teknologiutdanning og yrker det kan føre til for å kunne ta stilling til om det er noe for sitt eget barn. Det er med andre ord prekært at foreldre søker denne informasjonen.

KNUSE MYTER

Det er prekært at foreldre er med på å knuse myter og stereotypier om teknologiutdanning og -jobb. Vi må knuse forestillingene om at man må være et ess i matte for å bli teknolog, og at hvis du velger tekniske yrkesfag begrenser du mulighetene dine videre. Foreldre må være med på å vise at tvert imot, så har du flere muligheter til både jobb og videre utdanning etter yrkesfag, og at du vil være blant de aller mest ettertraktede arbeidstakerne på markedet med bakgrunn som teknolog. Foreldre må vise at du kan jobbe med alt fra klimaendringer til helseteknologi og robotikk som teknolog. Det handler ikke om å styre barns utdanningsvalg. Det handler om å åpne opp et mulighetsrom som for mange, særlig jenter, ikke åpnes av seg selv. Det må til for at barnet skal kunne ta et informert valg, og ikke hindres av utdaterte kjønnsstereotyper. Ressurser som utdanning.no og vilbli.no er nyttige verktøy i denne sammenhengen.

VEILEDNING OG ROLLEMODELLER

Ansvaret ligger selvsagt ikke på foreldre alene. Karriereveiledningen som skjer i skoles må fornyes. Den må kunne gis digitalt, og det må stilles krav til at veiledningen skjer på bakgrunn av oppdatert informasjon om behovet i arbeidslivet.

Et annet viktig virkemiddel er å sørge for at jenter har gode forbilder. Gjennom å synliggjøre kvinnelige rollemodeller kan flere jenter inspireres til å bli teknologer. NHO har fått midler fra regjeringen til å gjøre nettopp dette. "Jenter og teknologi" har vært en braksuksess på Universitetet i Agder, og i 2016 ble det til et nasjonalt prosjekt. I november 2017 reiser vi for andre gang landet rundt for å møte jenter i ungdomsskolealder. Med oss har vi med oss et bredt spekter av kvinnelige rollemodeller - teknologer med bakgrunn fra yrkesfag, fagskole, høyskole og universitet.

Konklusjonen er at utvikling i riktig retning ikke skjer av seg selv. Vi trenger politisk vilje, skolen må tilpasses, foreldre må bidra, og stereotypier må knuses. Vi trenger at alt dette skjer samtidig, og at det skjer med full styrke.

YTRINGSFRIHETENS dilemmaer

Ytringsfriheten omtales gjerne som en hjørnesten i demokratiet og rettsstaten. Men den er ikke alltid like enkel å ha med å gjøre.

AV: ERLEND A. METHI, SENIORRÅDGIVER, NORGES NASJONALE INSTITUSJON FOR MENNESKERETTIGHETER

Ytringsfriheten er av grunnleggende betydning for individet og samfunnet. Det er en menneskerettighet som både er viktig i seg selv, men også viktig som middel for å sikre andre menneskerettigheter. Ytringsfriheten er forankret i norsk rett i Grunnloven og gjennom internasjonale konvensjoner som Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK).

Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter avgir årlig en melding til Stortinget om menneskerettighetssituasjonen i Norge. I år var ytringsfrihetens kår ett av temaene vi tok opp. Selv med sterk rettslig forankring, er det ikke alltid like lett for våre myndigheter å beskytte ytringsfriheten godt nok i praksis.

YTRINGSFRIHETENS BEGRUNNELSE

Som de fleste andre menneskerettigheter, er heller ikke ytringsfriheten absolutt. Men det skal mye til for å begrense den. Begrensninger må ha hjemmel i lov, ivareta tvingende samfunnsmessige behov – og ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å ivareta slike behov.

Det er det gode grunner til. Ytringsfriheten kan sies å ha tre begrunnelser – én individuell og to kollektive: Hver av oss bør ha lov til å gi uttrykk for hva vi mener, bare slik kan vi utvikle oss som mennesker. Ettersom vi er feilbarlige, må vi tillate flest mulig motytringer for å få bukt med våre feiloppfatninger om verden og hverandre. Og skal vi ha et reelt demokrati, må vi vite om de meninger som finnes der ute, også de som krenker, sjokkerer eller forstyrrer, slik at vi får sjansen til å gjøre oss opp egne meninger og ta til motmæle. Det er altså ikke bare min rett til å si hva jeg vil, men også min rett til å motta informasjon og høre hva andre har å si, som begrunner ytringsfriheten.

OPPLYST SAMFUNNSDEBATT

Gjennom å sikre ytringsfrihetens kår, muliggjør man en opplyst samfunnsdebatt, informerte beslutningsprosesser og kontroll med myndighetsutøvelsen.

Ytringsfrihetens begrunnelser er kanskje ikke like enkle å huske på når nynazister demonstrerer i våre gater på fine

sommerdager. Men den beskytter altså i utgangspunktet selv de ytringer flertallet av oss ikke kan fordra – for hvordan skal vi ellers få vite om at de eksisterer, slik at vi kan mobilisere mot dem?

YTRINGSFRIHETENS GRENSER

Det finnes likevel en rekke grenser for ytringsfriheten. Begrensninger vi har satt av hensyn til tvingende samfunnsmessige behov, inkluderer forbudene mot trusler og hatefulle ytringer i strafferetten, ansvar for ærekrenkelser i erstatningsretten og ulike taushetspliktbestemmelser.

Men det skal en del til før disse grensene er overtrådt – grenseoppgangen er sammensatt, og vil ofte bero på en forholdsmessighetsavveining av hensynet til ytringsfriheten på den ene side, og hensynet til andres rettigheter (som personvernet) eller offentlige interesser (som nasjonal sikkerhet) på den andre.

UTVIKLINGSTREKK – MANGLENDE YTRINGSFRIHETSKULTUR?

Tendenser internasjonalt kan tyde på at ytringsfriheten er en av de rettighetene som er på retrett i møte med andre hensyn, slik som hensynet til nasjonal sikkerhet og terrorbekjempelse. I Norge er utviklingen mer sammensatt.

I 2004 utvidet Stortinget vår ytringsfrihetsbeskyttelse ved å endre Grunnloven § 100. Etter endringen går nok Grunnlovens beskyttelse av ytringsfriheten på flere områder lenger enn det som følger av EMK og andre internasjonale konvensjoner.

KILDEVERN OG YTRINGSFRIHET

Konkrete vurderinger av hvor grensene for ytringsfriheten går er likevel vanskelige. To nyere Høyesterettsavgjørelser kan illustrere dette. I 2015 ville politiet beslaglegge upublisert filmmateriale (som senere ble til dokumentarfilmen «Den norske islamisten») fra filmskaper Ulrik Imtiaz Rolfsen, for å bruke opptakene i terroretterforskning. Høyesterett kom til at selv om slik etterforskning er svært viktig, så var hensynet til kildevernet, som er en del av ytringsfriheten, enda viktigere: Hvordan skal journalister få innsyn i gravesaker av stor betydning for samfunnet, dersom ikke deres kilder er helt trygge på at journalisten ikke «sladrer» på dem ved at politiet får tilgang til journalistens notater eller opptak?

INNSYNSRETT OG PERSONVERN

I 2012 døde en mann under pågripelse på Oslo legevakt. Høyesterett mente at ytringsfriheten ikke hadde vært tilstrekkelig ivaretatt da pressen ble nektet innsyn i opptak fra overvåkningskameraer på stedet. Den innsynsretten som pressen har, som vår «vaktbikkje» overfor misligheter i samfunnet, ble ansett å veie tyngre enn andre hensyn, slik som hensynet til de involvertes personvern.

MANGLENDE FORSTÅELSE

Disse sakene måtte helt til Høyesterett for at ytringsfriheten skulle tas tilstrekkelig på alvor. I mai i år avdekket Riksrevisjonen at store deler av statlig forvaltning ikke overholder offentlighetslovens bestemmelser. Sivilombudsmannen bruker mye tid hvert eneste år på å påpeke manglende forståelse for ytringsfrihet, åpenhet og offentlighet både på statlig nivå og ute i kommunene.

Selv om den teknologiske utviklingen til en viss grad har løpt fra det norske lovverket på deler av ytringsfrihetsområdet, slik som for redaktøransvaret for kommentarfelt på nett, kan mye tyde på at denne sviktende ivaretakelsen av ytringsfriheten, vel så mye handler om kultur og holdninger som jus og rettsregler.

DET DIGITALE ORDSKIFTET

Store deler av den offentlige debatten foregår i dag på internett. Det betyr mer ytringsfrihet ved at hver av oss har større mulighet for å delta i samfunnsdebatten, samt enklere informasjonstilgang. Men den teknologiske utviklingen fører også med seg nye dilemmaer.

Den digitale offentlighet er i stor grad prisgitt multinasjonale selskapers vilkår og praksis. En praksis som ikke alltid samsvarer med norsk retts forståelse av ytringsfriheten – som illustrert av Facebooks hyppige og vilkårlige sensur av for eksempel det kjente Napalmpikebildet forleden sommer.

HATEFULLE YTRINGER

Et annet trekk ved det digitale ordskiftet er at tonen på internett kan være ganske røff. Noen ganger så røff at den er ulovlig. Kanskje er det lettere å øse ut hat bak et tastatur, når man ikke må se den man snakker med i øynene. For at en hatefull ytring skal være straffbar er det et vilkår at den fremsettes offentlig. I dag kan tilnærmet alle mennesker, med få tastetrykk, nå offentligheten med sine ytringer på en måte som tidligere kun et fåtall hadde mulighet til. I 2016 ble flere personer dømt for hatefulle ytringer på Facebook.

Erlend Andreas Methi, Seniorrådgiver, Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter

I fjor høst lanserte regjeringen en nasjonal strategi for å forebygge og bekjempe hatefulle ytringer. Strategien retter seg primært mot holdningsskapende arbeid, informasjon og dialog, men det legges også opp til en lovvurdering av om det strafferettslige vernet mot hatefulle ytringer bør utvides til å inkludere flere grupper, blant annet kjønn. Vernet omfatter i dag hatytringer overfor noen på grunn av etnisitet/hudfarge/nasjonalitet, religion/livssyn, homofil orientering eller nedsatt funksjonsevne.

KVINNER RAMMES OFTERE

Rapporter viser at det er langt flere kvinner enn menn som rammes av hets og sjikane på nett. I tillegg til å være et stort problem for de kvinnene dette gjelder, er det et ytringsfrihetsproblem når mange kvinner vegrer seg fra å delta i den offentlige debatten, og samfunnet går glipp av viktige stemmer. Det er derfor bra at et særlig kjønnsvern vurderes nærmere.

Samtidig er det en kjensgjerning at jussen bare kan hjelpe oss et stykke på vei. De fleste tiltakene i regjeringens strategi knytter seg til kunnskap og holdninger. Dette er en god innfallsvinkel på ytringsfrihetsområdet, hvor ikke alt nødvendigvis lar seg løse gjennom lover og forbud.

NORGES NASJONALE INSTITUSJON for menneskerettigheter er et uavhengig, statlig organ. Institusjonens hovedoppgave er å fremme og beskytte menneskerettighetene gjennom overvåking og rapportering. Institusjonen avgir årlig en melding til Stortinget om menneskerettighetssituasjonen i Norge. Årsmeldingen for 2016 er tilgjengelig på www.nhri.no. Ytringsfrihetens kår er ett av temaene som behandles i årsmeldingen.

Sosial på nett

Nettet gir barn og unge mange muligheter, og fra de kan lese og skrive handler veldig mye av nettaktiviteten om sosial samhandling med andre.

AV: KJELLAUG TONHEIM TØNNESEN, RÅDGIVER I BARNEVAKTEN

Barn er nysgjerrige, søkende og skapende, og det er viktig at nettet er en arena hvor de får positive erfaringer gjennom opplevelser, kommunikasjon og læring.

Barn trenger voksne som viser interesse og som kan samtale både om gledene og utfordringene knyttet til livet på nett. Som voksne kan vi bidra til bevisstgjøring og sunn refleksjon, og styrke barn og unges evne til å ta smarte og trygge valg. Det er nødvendig at barn lærer å sette grenser for seg selv og overfor andre. Samtidig er det viktig at det settes rammer for bruk, og at barn og unge får kunnskap om både forpliktelser og rettigheter knyttet til å være sosial på nett.

DIGITAL DANNELSE

Digital dannelse handler om både sosial og digital kompetanse. Det skjer mye god sosialisering gjennom sosiale medier og i onlinespill. Barn og unge er også i stor grad flinke til å ta vare på hverandre, og de har ofte en sunn indre justis i sin samhandling i sosiale medier og spill.

I tillegg til onlinespill er YouTube, Instagram og Snapchat de tre arenaene hvor barn og unge bruker mest tid. Man kommuniserer og avtaler med hverandre i grupper og en-til-en, kikker på hva andre deler, liker og kommenterer, og en deler også selv. Hvor mye man er aktiv og hvor mye man deler varierer selvfølgelig fra person til person og mellom de yngste og de eldste.

NETTMOBBING

At skjermen skiller sender og mottaker gjør at mange blir mer modig på nett enn man hadde turt å være ansikt til ansikt. Hvis klasse- eller skolemiljøet er problematisk, så vil det ofte prege hvordan barn og unge også samhandler med hverandre på nettet og i spill.

Det er viktig å merke seg at mange av de som mobber andre via nett også sier at de selv blir mobbet. Det er også i stor grad de samme barna som får gjennomgå digitalt som mobbes ansikt til ansikt (Medietilsynet 2016). Å bli holdt utenfor, stygge kommentarer og deling av bilder og filmer uten samtykke er noe av det barn og unge opplever knyttet til nettmobbing (Elevundersøkelsen). Barn og unge trenger voksne som de kan snakke med også om det som er vanskelig. Husk at barn og unge som mobber andre også er barn som trenger hjelp, bare på en annen måte enn mobbeofferet.

Som foreldre så må vi snakke med barna både om forpliktelsene og rettighetene våre, og at norsk lov også gjelder for hvordan vi oppfører oss på nett. Å bygge gode klassemiljø helt fra første klasse, er avgjørende for å forebygge mobbing, også på nett. Det er også viktig med et godt forhold mellom hjem og skole, og at man som skole har gode strategier på å håndtere eventuelle mobbesituasjoner.

REKLAME OG MEDIESKAPT UTSEENDEPRESS

Barn og unge utsettes for mye reklame og kjøpepress gjennom sosiale medier og i spill. Mye innhold handler om utseende og kropp. Gjennom bloggere og i diverse forum blir det gitt mange råd som kan være direkte helseskadelige, og det overdrevne fokuset på den perfekte kroppen gjør at en del unge bruker energi på å sammenligne seg med andre og å være misfornøyd med seg selv. Som voksne kan vi bidra til å realitetsorientere barn og unge rundt dette presset. Vi må fokusere på helse og egenskaper fremfor utseende, og hjelpe dem til selv å tenke kritisk og sunt rundt dette. Men det viktigste man gjør for å forebygge at barn og unge påvirkes negativt, er å gi dem gode oppvekstvilkår, et trygt og godt nettverk og et godt selvbilde.

GROOMING

Dessverre er det noen voksne med onde hensikter som bruker nettet til å opprette kontakt med barn og unge. Dette gjøres ved at de infiltrerer og bruker tid på å vinne tillit og bli en "god venn" gjennom sosiale medier og i sosiale spill. Men på de fleste arenaene hvor der er barn, er det også rapporteringsmuligheter, moderatorer, og ulike filtre og sikkerhetssystemer. De som har dårlige hensikter vil

derfor heller prøve å komme over på privat chatt med barn og unge. Det kan være på Snapchat, på Skype eller andre steder som ikke er moderert eller logget. Det er derfor viktig at barn har lav terskel på å si ifra til voksne hvis noen oppfører seg truende, smigrende, masete eller sier ting som man ikke synes er greit. Et annet viktig råd er at man i barneskolealder ikke oppretter direkte kontakt med "venner" man kun kjenner fra nettet, og at det er smart å beholde klærne på.

Straffbare forhold bør meldes til politiet. Politiet kan også orienteres via tips.politiet.no

Husk også at det er de barna som ellers ikke har det greit i hverdagen som er mest utsatt for å bli lurt i sosial samhandling med andre på nett. Vær derfor en voksen som også ser andres barn.

SKJERMTID

Hverdagsøyeblikkene der vi ikke gjør noe spesielt, men bare er sammen og er sosiale uten nett, er det kanskje blitt færre av. De små pausene i hverdagen hvor man har mulighet til å prate sammen, tulle litt, kjede seg, og bearbeide følelser og inntrykk blir gjerne fylt med at man oppdaterer seg i sosiale medier eller spiller litt. Bevisstgjøring på egen skjermtid og at det er balanse i hverdagen, er viktig for både barn og voksne. En måte å gjøre det på er å avtale skjermfrie soner og skjermfrie tider hjemme. Ta med barna og ungdommene på denne diskusjonen, og lag avtaler som er gjennomførbare for både små og store. Vi anbefaler skjermfrie måltider, og skjermfritt fra cirka en time før man skal sove. Det er også viktig å ta pauser fra skjerm slik at ikke nakke, rygg og øyner blir belastet for mye eller feil. Å ligge på magen når man er på skjerm gir god variasjon til det å sitte med bøyd nakke.

På barnevakten.no er mye nyttig informasjon og kjekke ressurser, samt anmeldelser av spill, apper og filmer.

SAMTALEPUNKTENE SOM ER FINE Å BRUKE MELLOM BARN/UNGE OG VOKSNE, BÅDE HJEMME OG PÅ TEMAKVELDER PÅ SKOLEN MED BARN OG FORELDRE SAMMEN:

TIDSBRUK: Hvor mye tid er det greit å bruke på skjermer? Når og hvor er det lurt å skru av?
GI BESKJED: Hvorfor kan det være vanskelig å si ifra dersom man blir mobbet selv? Hva gjør du hvis du opplever noe som plager eller sårer deg på nett eller mobil?
Å BRY SEG: Mange barn er vitne til nettmobbing. Hva kan du gjøre når du ser at andre blir plaget på nett og mobil?
ALDERSGRENSER: En del sosiale medier er i brukervilkårene merket med 13 års aldersgrense . Hva tenker dere om det?
PÅVIRKNING: Kan man bli påvirket av medieinnhold i spill, filmer, YouTube og så videre? Er det noe på nett som dere mener kan påvirke på en negativ måte, og hvordan kan vi forhindre det?
DELING: Hvilke opplysninger om deg selv er det greit å dele på nett og i spill? Hva bør du tenke på og hva bør du gjøre før du deler opplysninger, bilder eller filmer av andre?
SELVINNSIKT: Hvorfor plager vi av og til andre? Hva kan vi gjøre for ikke å plage andre selv om vi kan være sint, lei, misunnelig og frustrert?
GRENSER: Hvor går grensen mellom tulling og mobbing?
CHATTING: Hvilke regler er smart å følge for at chatting skal være trygt og trivelig?
TRIST/LEIT: Hva gjør du hvis du opplever noe ekkelt eller ubehagelig på nett og mobil?
KLASSEMILJØ: Et godt klassemiljø forebygger mobbing, – også på nett. Hva kan foreldre gjøre og hva kan barn og unge gjøre for å skape et godt klassemiljø?
OPPLEVELSER: Hvilke spill liker du best? Hva kan man lære av å spille?
FORBILDER: I Medietilsynets undersøkelse sier mange barn og unge at de synes at voksne er for mye på mobilen. Hvordan kan voksne være gode forbilder i egen skjermbruk?
LIKES: Er det viktig med mange likes og kommentarer, og å ha mange følgere? Hvorfor/hvorfor ikke?
LEGGETID: Er det lett å lure foreldre til å tro at man sover, mens man i virkeligheten koser seg på skjerm etter leggetid? Noen eksperter mener at vi bør ha skjermfri fra en time før vi skal sove. Hva tenker dere om det? Har dere forslag til gode skjermregler?

VITENSKAP
for å sikre trygg mat

På 1990-tallet var Europa, også Norge, rystet av flere store matskandaler, som kugalskap og for høye nivåer av dioksin i mat. Skandalene endret norsk matforvaltning, og var opptakten til at blant annet Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) ble opprettet i 2004. - Vi skal bidra til å forhindre den neste matskandalen, sier VKMs direktør, Lars E. Hanssen.

Lars E. Hanssen, direktør i Vitenskapskomiteen for mattrygghet

AV: INGRID MARGARETHA HØIE, KOMMUNIKASJONSSJEF, VITENSKAPSKOMITEEN FOR MATTRYGGHET

Helhetstenking er et bærende prinsipp i norsk matforvaltning. Det innebærer at myndighetenes overvåking og kontroll skal følge produktene hele veien, fra jord og fjord til bord.

Et annet viktig prinsipp er skillet mellom fag, forvaltning og politikk. VKM er uavhengig av både departementer og oppdragsgivere.

– Prinsippet om uavhengighet er særdeles viktig. Mattilsynet skal fatte sine beslutninger på bakgrunn av vitenskapelige vurderinger som ikke er farget av noen, hverken av politikk eller av synspunkter som det ikke finnes dokumentasjon for. Uavhengighet skal bidra til at vi ikke får en ny matskandale, poengterer Lars E. Hanssen.

UAVHENGIG KOMITÉ

Samfunnsoppdraget til VKM er å lage vitenskapelige risikovurderinger for Mattilsynet og Miljødirektoratet. De bruker vurderingene som grunnlag for å gi råd, utvikle regelverk og for innspill til departementene.

Rollefordelingen mellom VKM på den ene siden og de to oppdragsgiverne på den andre, er like viktig som prinsippet om uavhengighet: VKM skal vurdere risiko, Mattilsynet og Miljødirektoratet skal håndtere risikoen som VKM peker på.

For å illustrere rollefordelingen, viser Hanssen til sommerens matskandale i Europa, hvor millioner av nederlandske egg er destruert etter funn av insektmiddelet fipronil i egg.

– Det er Mattilsynets oppgave å håndtere denne saken i Norge. Det VKM kunne ha vurdert, er hvor farlig fipronil er og hvor grensen går for hva som er farlig. Men det har Den europeiske myndighet for næringsmiddeltrygghet, EFSA, allerede gjort, og vi skal ikke gjøre dobbeltarbeid, kommenterer Hanssen.

TVERRFAGLIGHET BIDRAR TIL TRYGG MAT

Fagområdene som VKM dekker, spenner bredt. VKM gjør risikovurderinger av forhold som har å gjøre med alt fra trygg mat og spørsmål knyttet til helse for dyr, fisk og planter, velferd for dyr og fisk, til genmodifiserte organismer og kosmetikk og handel med truede arter.

Bredden i faglig kompetanse blant de om lag 120 medlemmene og komiteens vitenskapelige sekretariat er minst like stor.

– Den faglige bredden er et godt utgangspunkt for synergier mellom ulike fagområder. VKM er også en arena hvor Mattilsynet og Miljødirektoratet kan møtes. Mat og miljø henger sammen. Alle deler av matkjeden har innvirkning på miljøet, som i sin tur har betydning for mattrygghet og matproduksjon, sier Hanssen.

VITENSKAP TRYGGER MATEN

Vitenskap er ryggraden i arbeidet til VKM. Risikovurderinger er vitenskapelige produkter, og grunnlaget er forskning og kunnskap om for eksempel hva folk spiser og hva maten inneholder.

– Siden oppstarten for 13 år siden, har VKM publisert over 600 risikovurderinger eller andre vitenskapelige vurderinger. Mange av vurderingene har hatt

betydning for mattryggheten nasjonalt så vel som internasjonalt, mener Hanssen.

NYTTE- OG RISIKOVURDERINGER

Han peker blant annet på VKMs nytte- og risikovurdering av å spise fisk, hvor konklusjonen er at helsegevinsten oppveier eventuell risiko ved å få i seg miljøgifter. Samme konklusjon gjelder for risikovurderingen av morsmelk. Etter å ha vurdert forskning om morsmelkens positive egenskaper opp mot mulige helseskadelige effekter som miljøgifter i morsmelk kan ha, konkluderte VKM med at fordelene ved morsmelk oppveier risiko fra miljøgifter.

Et annet eksempel er muggsoppgifter på korn, som er en utfordring i norsk klima og et problem for helsa til så vel mennesker, som dyr og planter. VKM gjorde en risikovurdering av muggsopper på oppdrag for Mattilsynet i 2013. Den resulterte i forebyggende tiltak for å redusere forekomst av muggsopp på korn. For å hindre matsmitte, jobber Mattilsynet blant annet med hygiene ved slakterier. Som grunnlag for arbeidet, har VKM vurdert ulike teknikker for slakting av småfe.

TRENGER TILLIT I BEFOLKNINGEN

Lars E. Hanssen er klar på at godt vitenskapelig arbeid alene ikke er tilstrekkelig for å sikre trygg mat.

– Det hjelper ikke med en fornuftig tilnærming hvis kunnskapen ikke blir fanget opp. Våre konklusjoner må følges opp ved å gi gode råd til befolkningen, og formidles på en måte som gjør at de blir forstått og fulgt, mener Hanssen.

– Vi ønsker at våre risikovurderinger skal gi folk i Norge bedre og tryggere liv, legger han til.

Et så ambisiøst mål fordrer at befolkningen har tillit til VKM.

– Og det fordrer i sin tur at vi er åpne om alt vi gjør, og at folk forstår hva vi formidler. Det er avgjørende at våre forskere skriver lett om vanskelige temaer, og vi jobber kontinuerlig for å få et klart og tydelig språk. Vi er også opptatt av å lytte til andres synspunkter, og har nedfelt i vår strategi å invitere folk som tenker annerledes enn oss, sier Hanssen.

NYE UTFORDRINGER

VKM-direktøren tror bestemt at mattryggheten i Norge er bedre nå enn før matreformen i 2004.

– Vi er mer oppmerksomme på risiko. Vi har hatt en positiv utvikling når det gjelder miljøgifter i mat. Konsentrasjonen av noen miljøgifter, som for eksempel dioksin i brystmelk, er blitt vesentlig mindre, sier Hanssen.

Samtidig banker nye problemstillinger på døra, som fipronil eller mikroplast i mat.

– Utfordringen er å ligge i forkant og tenke på det ukjente. Både VKM og Den europeiske myndighet for næringsmiddeltrygghet, EFSA, er opptatt av såkalte «emerging risks». Vi prøver å få til en systematisk tilnærming til hva som kan gå galt, men som ikke nødvendigvis har gjort det ennå. Det er krevende, legger han til.

Europeiske land samarbeider tett og godt for å sikre forbrukerne trygg mat.

– Men når vi står overfor kriminell virksomhet, som ved hestekjøttskandalen og nå fipronilskandalen, er det nærmest umulig å beskytte forbrukerne 100 prosent. Da er det viktig at vi har et godt fungerende mattilsyn som griper fatt i det, sier Lars E. Hanssen.

Leva heile livet

Korleis kunna leva eit fullverdig liv i eldre dagar - også om helsa sviktar?

AV: ELDBJØRG GUNNARSON, BERGEN OG MIDTHORDLAND KRETS

Som presentert i forrige medlemsblad, har Regjeringa starta arbeidet med ei reform der målet er at alle eldre, uansett helsetilstand, skal få betre hjelp til å mestra livet. For å få ein god bakgrunn for det vidare arbeidet, er brukarar, pårørande, tilsette, frivillige, kommunar og leiarar inviterte til "dialogmøte" fleire stader i landet.

I Bergen den 20. juni 2017 var temaet for dialogmøtet Helsehjelp.

ALT HENG SAMAN

Helseminister Bent Høie opna med ein inspirasjonstale. Alt heng saman: Helsehjelp på ulike nivå, mat, aktivitet. For å nå måla krevs det utdanning, forskning, omsorgsteknologi og gode og kyndige hender.

Fastlege Nicolas Øyane snakka om fastlegen sin rolle. Prioritering er viktig, gje mest tid og oppfylging til dei som har mest behov. Bruk eit forståeleg språk som fremjer helse. Legemidlar må gjennomgåast regelmessig, både for enkelt- og sjukeheimspasientar. Også fastlegane må prioritera og få høve til regelmessig vidareutdanning.

DEN GODE HELSEHJELPA

Rune Samdal, gift med ein Alzheimer-pasient, snakka om sine erfaringar: God heimesjukepleie, støttekontakt og familie kan gje høve til å bu heime lengst mogeleg, og at partnaren kan fortsetja i arbeid. Det blir ofte for mange personar og vanskeleg å få fleksible løysingar. Då kona kom på sjukeheim, sakna han etterleving av vedtekne prosedyrar. Tilbodet vart for avhengig av enkeltpersonar, systemet for dårleg.

I gruppearbeid skulle vi finna utfordringar og draumar innan helsestellet. 18 grupper med 6 - 8 personar fekk ulike tema dei skulle fokusera på, og skulle til slutt oppsummera i plenum det gruppa meinte skulle til for å betra helseteneste til eldre, sjuke eller demente i dag. Først var vi innom det vi synes kunne bli vesentleg betre enn i dag, og til slutt fann gruppa ein draum som kunne realiserast.

TRYGGLEIK

Tryggleik var eit hovedtema for dei fleste gruppene. Kva vil dei eldre ha, eventuelt kva ser dei yngre, offentleg tilsette og politikarane at vi kan gjera for å få eit fullverdig liv? Kva legg vi i tryggleik?

Først og fremst må vi vera sikre på å få tilpassa hjelp når det trengs, enten det er bustad, sjukeheim, heimehjelp/-sjukepleie, med meir. Midlar skal fylgja pasient, ikkje institusjon.

BUSTADEN

Bustaden må planleggjast slik at ein kan bu heime så lenge ein ynskjer og kan ha eit verdig liv. Her er det viktig med både eigeninnsats og støtte frå det offentlege, om det trengs ommøblering eller enklare ombygging. Den enkelte kan bli invitert til møte med, eller få besøk av ein primærkontakt i helsevesen eller fastlege for kartlegging av helse, bustad og korleis ein kan utnytta eigne ressursar. Her må det til ei haldningsendring i helsevesenet.

Skal ein bu heime, må tryggingsalarm eller moderne varslingssystem vera lettare å få. Mange ynskjer å bu heime, men er redde for å falla og ikkje få gjeve melding.

Det er svært viktig med meir fleksible butilhøve, gjerne mindre bueiningar enn i dag. Omsorgsbustader er det stor mangel på. Vidare er det mangel på vanlege institusjonsplassar – ein må vera nesten død før ein får plass!

HEIMEHJELP OG HEIMESJUKEPLEIE

Heimehjelp og heimesjukepleie må kunna planleggjast betre. Eit stort problem er talet på personar som kjem inn, det er vanskeleg å halda orden på dei som "har noko der å gjera" uansett eigen helsetilstand. Primærhelsepleien må følgja betre opp den enkelte, tilbod må "skreddarsys". Det er viktig at dei som kjem, har tid til å sjå den enkelte, det vil seie personsentrert omsorg. Kan auka fleksibilitet planleggjast slik at færre personar blir involvert?

MAT OG MÅLTID

Mat og måltid er viktig for alle, kanskje meir for eldre. Vi høyrer at om middagsmåltidet på sjukeheimar blir flytta til halv fire – fire, blir både appetitt og helse betre – då må ein kunna tenkja nytt. Kvalitet og variasjon er også viktig for dei som får levert mat heim, her kan det gjerast mykje. Kampen om institusjonskjøken er ikkje over.

Eit lyspunkt er Gloppen kommunale kjøkken som nyleg vart kåra av Landbruks- og matdepartementet saman med forbrukarrådet til suveren vinnar i konkurransen «Gyldne måltidsaugneblink» for heimebuande eldre.

Dei har lykkjast med å laga mat som smakar, men også med å freiste auget som ser. Når kjøkkenet sender frå seg maten er det måltidsglede som står i fokus. Kjøkenet nyttar lokale råvarer og matvarer som er i sesong. Det heile blir til gjennom nært samarbeid mellom kjøkkenet, heimesjukepleia og frivillige. Heimesjukepleia melder tilbake kva dei eldre toler og likar av maten dei får, og Gloppen kommunale kjøkken strekk seg langt når det gjeld ønskjer frå brukarane.

AKTIVITETAR

Enten ein bur heime eller på institusjon, er det viktig med aktivitetar, både for demente og "klåre" personar. Stimulering av ulik slag i fellesaktivitetar eller som individuell behandling. Avlastningsplassar er eit gode, men henting og bringing må fungera.

LEGEMIDDEL

Legemiddelbruk, og rett bruk er viktig for alle, og særleg for dei som ikkje kan fylgja opp sjølv. Det må bli betre legetilsyn på institusjonar. Legen må ikkje berre stikka innom og gje medisin basert på vurderingar utan undersøking – "i dag var nn så uroleg, kan vi gje noko?" Tidleg innsats kan oppdaga sjukdom og behov, og førebyggja, ikkje berre reparera.

Det er også viktig med god tannpleie, særleg i instutusjon. Tennene er framleis ein del av kroppen. Årleg tannlegebesøk, besøk av tannpleiar er naudsynt.

PÅRØRANDE

Dei pårørande må trekkjast inn, for eksempel gjennom faste obligatoriske møte med helsepersonell. Der kan det avtalast ansvar for ulike tenester, og forankra deltaking frå familien utan at dei blir utslitne. Det er dei oftast før den eldre får institusjonsplass. Fleire hovud gjev meir kunnskap!

Brukarane må få og ta styring over eige liv, medisin må erstattast med omsorg. Levande og aktiv alderdom i samarbeid med andre slik at det blir "liv med åra". Ei "livsbok" kan lagast i samarbeid med pårørande, der interesser, krav og kompetanse kan gje grunnlag for å finna rett tilbod på ulike nivå.

SIST MEN IKKJE MINST

Dei tilsette i eldreomsorg må vera engasjerte personar. Eit viktig grunnlag for det er betre kunnskap, betre utdanning. Helsepersonell under utdanning må få praksis på arbeidsplassar, og alle må få tilbod om vidareutdanning på alle nivå. Tverrfaglege team kan gje betre vurderingar og tilbod til den enkelte.

Faget må oppgraderast, og organiseringa vurderast. Det handlar om enkeltmenneske, ikkje New Public Management.

Alt dette krev mange fleire tilsette på institusjonar, i primærhelseteneste, på fastlegekontor, og det krev meir pengar.

DET MÅ TENKJAST NYTT.

Solveig Thomassen og Eldbjørg Gunnarson frå Bergen og Midthordland krets var til stades på Dialogmøtet i Bergen 20.6. Vi deltok i ulike arbeidsgrupper.

Nordens Kvinneforbunds sommarkonferanse 2017

I år var det vårt forbund som var arrangør av NKF`s sommarkonferanse som vart avholdt på Scandic Park Hotell i Sandefjord 16.-18. juni. Tema for konferansen var «Matglede» det fekk vi virkeleg oppleve - også frå hotellets side.

AV: SONJA KJØRLAUG, NESTLEIAR

Konferansen samla 60 deltakere, 32 av dei kom frå dei andre nordiske landa. Deltakarane fekk god innføring i kor viktig det er å tilberede maten på ein trygg og tiltalande måte, frå råvarene vert innkjøpt til den ligg innbydande og fargerik på serveringsfatet. Måltidas mulegheiter til å lukkast med god matomsorg er viktig for oss gjennom heile livsløpet. Og så kva fargene gjør med oss, både dei vi kler oss i, og dei vi serverer på tallerken. Kva innverknad det har på kva vi vil utrette.

GODE FOREDRAGSHOLDERE

Fantastiske foredragsholdere som med glede svarte på spørsmål frå deltakarane underveis i foredraga. Stolt var vi over Oma K&F-lag og Vik K&F-lag som imponerte stort med sine innlegg. Du verden så flinke og kreative medlemmer vi har.

SANDEFJORD

Vi viste fram Sandefjord i nydeleg sommarvær. Bussturen rundt i byen gav oss innblikk i byens historie. Det skapte spesiell stemning da vi entret Sandefjord kyrkje der organisten hadde satt seg ved orgelet og tonene av den Islandske nasjonalsang strøymde imot oss. Han syns det var så fint at NKF`s kvinner kom på omvisning, og så var det jo Islands nasjonaldag. Alle land fekk høyre sine nasjonalsanger tone ut fra orgelet før vi forlot kirken.

Festmiddag og sosialt samvær var sjølvsagt med. Fint å møte gamle og nye venner til uformelle samtaler.

NESTE ÅRS KONFERANSE

Finlands svenske Marthaförbund inviterte til neste års konferanse. Den skal avholdast i Åland 17. – 19. august 2018. Tema: En trygg hverdag. – om hverdagskunnskap, jamstellhet och voldsforebyggende arbeid.

Sett av datoen allerede no – meir info kjem seinare både i bladet og forbundsnytt.

Resolusjoner

Prioriter felles måltider

AV: SONJA KJØRLAUG, NESTLEIAR

Nordens Kvinneforbund (NKF) som var samlet til konferanse 16. – 18. juni 2017 i Sandefjord, Norge, er bekymret over det faktum at resultater av studier (GRECO, OECD) viser at familier i Norden stadig sjeldnere spiser et måltid sammen. Bare halvparten av familiene spiser regelmessig sammen og den tiden som brukes til måltidet har blitt redusert til det halve i løpet av 2000-tallet. Dette til tross for at et felles måltid har vist at dette har en helsemessig gevinst hos det enkelte familiemedlem, i tillegg til at det fremmer barn og unges psykiske og fysiske helse.

Det å ha et felles måltid er noe som har dype og lange røtter i menneskets historie. Det å spise er ikke bare å sikre vårt behov for næring, men også en stund som byr på mange ulike inntrykk og matopplevelser, en læringsarena samt en stund for refleksjoner og felleskap. Måltidet innebærer også en periode for rekreasjon.

I dagens hektiske verden er det mange som prioriterer bort fellesmåltidet både hjemme, på skolen, på jobben og på alders- og sykehjemmene. Det er på tide med forandring. Måltidet må prioriteres i familien, i det offentlige institusjoner og private institusjoner. Vi oppfordrer alle til å prioritere felles måltider, å ta dette spørsmålet opp med kommunen i tillegg til å gå foran som et godt eksempel og invitere til felles måltider.

Dette bidrar til et verdig liv – og det har vi alle rett til.

En bevist forbruker kan redusere matsvinnet

AV: SONJA KJØRLAUG, NESTLEIAR

Nordens Kvinneforbund (NKF) som var samlet til konferanse 16. – 18. juni 2017 i Sandefjord, Norge, krever at myndighetene i de nordiske landene garanterer at de i offentlige måltidene er etiske, økologiske og trygge, samt at forbrukerne må ha tilgang til trygge råvarer. Maten som serveres i offentlig regi må være kjemikaliefri og trygg for den som skal spise den, emballasjen skal ha lesbar informasjon om matens innehold og det skal være lett å planlegge en meny som er bra – ikke bare for helsen, men også for miljøet.

Globalt produseres det i dag nok mat – over 5000 kilokalorier per person per dag – men det er fordelingen av ressursene som er problemet. På grunn av svinn i ulike deler av produksjonskjeden, forsvinner halvparten av produksjonen på veien. Dette er produksjon som har belastet både miljø og økonomi.

Ansvaret for å redusere matsvinn har vi alle. Den enkelte forbruker står for 35 % av det totale matsvinnet og kan derfor gjennom sine ulike daglige valg bidra til å trekke matsvinnet i en riktig og positiv retning.

Når det gjelder innkjøp i kommunene, er det viktig at man vektlegger holdbarhet og styrker den lokale økonomien ved å prioritere lokalprodusert mat. Man må få tilberedningen av mat som en helhet og sørge for muligheter for gjenbruk av rester som oppstår for eksempel ved at restematen brukes eller selges videre til kommunens innbyggere.

Emballasjen er i dag i en del tilfeller store og bidrar også til miljøbelastning. Ved å åpne for at forbrukere kan kjøpte råvarer i løs vekt, kan forbrukeren lettere styre mengden mat som kjøpes.

I tillegg er det viktig at den enkelte har tilstrekkelig kunnskap om hvordan råvarer skal håndteres og være kreative i sin matlaging slik at restematen utnyttes. Det trenges fokus og kunnskap om forskjellen på «best før dato» og «brukes før/siste forbruksdato».

Hver og en kan gjennom sitt beviste forbruk redusere matsvinnet i hjemmet, i kommunen og i samfunnet.

De e itjnå som kjæm tå sæ sjøl

I snart 25 år har jeg vært journalist, gitt ut seks bøker samtidig som jeg er mor til tre gutter og har et brennende samfunnsengasjement. Det hadde aldri vært mulig hvis jeg ikke bodde i Norge.

AV: NINA HANSSEN, FORFATTER, FOREDRAGSHOLDER OG FORBUNDSLEDER I LO-FORBUNDET APF

Av og til er jeg heldig å få lov til å besøke andre land for å snakke om hvordan vi i Norge har jobbet systematisk med likestillingsspørsmål i mange år. Jeg har holdt kurs i Pakistan, Palestina og i Angola. Og i sommer besøkte jeg Kenyas hovedstad for å holde workshop om hvordan vi kvinner må hele tiden jobbe med vår selvtillit for at vi skal overkomme barrierer vi møter i arbeids- og organisasjonslivet.

STORT MEDIEOPPBUD

Det jeg ikke var klar over var at det var første gang en slik lederskolering ble arrangerte for kvinnene i denne organisasjonen, så da jeg skulle starte opp hadde tre TV-stasjoner og journalister fra de fleste nasjonale avisene dukket opp. En representant fra arbeidsdepartementet kom også for høytiding å åpne seansen. Da jeg fikk sjansen grep jeg ordet og sa at det nå var på tide at kenyanske menn tok mer ansvar på hjemmebane og lot kvinnene deres slippe til og få muligheten til å bli ledere. Jeg utfordret kenyanske politikere til å vedta lover og handlingsplaner slik at kvinnene kunne kombinere familie og yrkesliv.

KVINNERS DELTAKELSE

Det var først da mennene og alle pressefolk hadde forlatt rommet at jeg forsto at det jeg akkurat hadde sagt til riksmediene var ganske radikalt i det øst-afrikanske landet.

For det at over 70 prosent av kvinner i Norge er i arbeidslivet, at vi scorer høyt på likestillingsbarometeret, har mange kvinnelige forbilder og at vi fortsatt føder nesten to barn hver, er fortsatt en nyhet i mange andre land. For en fersk ILO rapport sier at kvinners deltakelse og mangel på muligheter i arbeidslivet er påvirket av en rekke faktorer, blant annet diskriminering, utdanning, ubetalt omsorgsarbeid, arbeidsfamiliebalanse og sivilstatus. Altfor ofte faller kvinner utenfor arbeidslivet fordi det i det enkelte samfunn fortsatt anses som "uakseptabelt" for en kvinne å ha en lønnet jobb. Men her har vi i alle fall en stolt historie å vise til.

LIKESTILLINGSKAMP MED RØDE OG BLÅ STRØMPER

Jeg merket raskt at deltakerne på kurset var sultne på mer kunnskap om hvordan vi i Norge hadde kjempet fram permisjonsrettigheter, arverett, likestillingslov, barnehager og andre lovverk gjennom 100 år. I tillegg til at jeg dro historien om reformene kunne jeg i sommer også gi deltakerne litt ekstra krydder fordi jeg akkurat hadde lest historiker Bodil Christine Erichsen bok «Norske kvinners liv og kamp 1850-2000» som kom ut i vår.

Den røde tråden i denne boka er forholdet mellom de borgerlige feministene og arbeiderbevegelsens kvinner gjennom historien. Det er en bok som burde vært pensum for alle som er interessert i norsk likestilingshistorie. Erichsen forteller historien om at det var de borgerlige kvinnene som bar fram kvinnesaken og kjempet for like rettigheter mens ordet feminisme nærmest var et skjellsord i arbeiderbevegelsen. I boka skildrer hun også hvordan arbeiderkvinnene stilte seg bak kravene om allmenn stemmerett for mennene, fordi stemmeretten var betinget av eiendom, skatt eller embete.

Arbeiderbevegelsen Presseforbund (APF), leder Nina Hanssen og Forbundsleder Elin Ruverudseter i Kabinansattes forbund besøkte nye Flesland for å hilse på LO-medlemmer.

STEMMERETTEN

Men med allmenn stemmerett for alle menn, kastet også arbeiderkvinnene seg inn i kampen for kvinnelig stemmerett. I Norge var arbeiderkvinnene mest opptatt av å jobbe for bedre levekår og velferd. De ville ha bedre bolig, mindre slitsomt og mindre helsefarlig arbeid, kortere arbeidstid, høyere lønn - ikke minst for menn, slik at gifte mødre kunne ta seg av barna. Disse sakene sto ikke på de borgerlige feministenes agenda som hele tiden var opptatt av at kvinner skulle ha de samme rettighetene som menn.

POLITIKKENS BETYDNING

Ericson har skrevet boka blant annet fordi hun mener at betydningen av den sosialdemokratiske fordelings- og

sysselsettings- og velferdspolitikken etter krigen - også for kvinnesak og likestilling, er undervurdert. Etter 1945 gikk tradisjonelle klassestrukturer i oppløsning og inntektsutjevningen gjorde de sosiale skillene mindre, økt adgang til utdanning gjorde det mulig for mange å ta en klassereise oppover. Og at det var slik at 70-tallsfeministene ble røde og det var rødstrømpene som kjempet i fronten for likestillingen. Ifølge Ericson kom betegnelsen rødstrømper fra Danmark og markerte avstand til de borgerlige kvinnesakspionerene som rundt århundreskiftet ble kalt blåstrømper.

FORTSATT KJØNNSDELT

Men til tross for at Norge i dag blir fremstilt som et av verdens mest likestilte land, er ikke alt roserødt her hjemme. For fortsatt i dag har vi et kjønnsdelt utdannings- og arbeidsliv, hvor de kvinnedominerte yrkene har lavere lønn, lavere pensjon og dårligere arbeidsbetingelser enn de mannsdominerte yrkene. Kvinner jobber også langt oftere i en midlertidig stilling, enn menn gjør. Det er fortsatt færre kvinner enn menn i ulike maktposisjoner, kvinner eier mindre og tar en større del av de ubetalte omsorgsoppgavene i familien. Deltidsarbeid, midlertidige ansettelser og turnusarbeid gir ikke status og økonomisk uavhengighet.

Og som jeg sa til mine kenyanske søstre er at vi ikke er i mål før kvinner og menn har de samme rettighetene og mulighetene, i arbeidslivet, i familielivet og i samfunnet generelt. Det å få til en god balanse mellom arbeidsliv og familieliv er for mange en forutsetning for å få til reell likestilling.

BLI VENN MED TEKNOLOGIEN

På flyet hjem fra Kenya begynte jeg å reflektere litt over hvor privilegerte vi er som har denne unike muligheten til å kombinere familie og karriere. Men hvordan har vi kvinnene klart oss i det endrede arbeidslivet som preges av automatisering, digitalisering, robotisering, delingsøkonomi og stress? Vil den teknologiske utviklingen føre til mer likestilling - eller vil hardere konkurranse i et tøffere marked føre til likestillingsrevers? Vil utviklingen i arbeidslivet endre de kjønnsdelte strukturene og hvordan vil dette påvirke balansen mellom arbeidsliv og familieliv?

Selv har jeg alltid vært litt redd for å prøve ny teknologi. Selv mobiltelefonen og datamaskiner var jeg veldig skeptisk til. Og digitalt kamera skulle jeg i alle fall ikke ha. Men samtidig forsto jeg raskt at for å henge med i yrke som journalist hadde jeg ikke noen valg. Jeg bestemte meg for å bli litt mer som Pippi Langstrømpe. Hun sa jo alltid «Det har jeg aldri gjort før, så det klarer jeg helt sikkert.» Et motto jeg selv har gjort til mitt eget når det gjelder både teknologisamfunnet og det meste i livet.

NYE KRAV

Jeg startet min journalistiske karriere med å skrive artikler på skrivemaskiner, gå på bibliotek for å hente bakgrunnsinformasjon og fremkalle bilder i mørkerom, men sakte men sikkert snek teknologien seg inn i mitt yrke. Selv om faget journalistikk er det samme, er arbeidsverktøyene digitalisert. Den teknologiske revolusjon har totalt endret yrket mitt og nå forventes det at vi journalister leverer nesten samtidig som hendelsen skjer. Nyhetsjournalister må gjerne levere både tekst, bilde og video hjem til desken med en gang.
Slik er det også i flere andre yrker.

UTBRENTHET AV MULTITASKING

Forskning viser dessverre at teknologien påvirker oss mer enn vi tror. Hjernen endrer seg betraktelig ut fra hvilke stimuli og inntrykk den utsettes for. Det er faktisk så ille at evnen til å konsentrere seg forsvinner hvis man tilbringer store deler av tiden på nett. Det er som konsentrasjonen «vandrer» og folk mister tråden lettere. Nå er det også bevist at multitasking kan føre til utbrenthet og nedsatt hjernekapasitet. Her om dagen leste jeg i min lokalavis om en ung jente som tar en «hvit» nettmåned sammen med en venninne. Hun er i likhet med venninnen lei av ukontrollert mobilbruk og bortkastet tid foran PC.

I sommer holdt Nina Hanssen kurs for lederkvinner i kenyansk fagbevegelse i Nairobi.

BEHOV FOR BEVISSTHET

I artikkelen forteller hun at hun har observert følgende: «Folk snakker ikke sammen. De fikler med mobilen når de er sammen med andre. De klarer seg ikke en dag uten Facebook og Instagram».
Jeg blir så glad når jeg hører unge mennesker er bevisst sin egen nettbruk. Vi har masse å lære av ungdommene våre. Jeg tror at vi alle trenger å logge av innimellom for å få tid til refleksjon, samtaler med venner og familie, eller andre aktiviteter som vi liker.

Hele arbeidslivet er i endring og mange av oss trenger både omskolering og litt Pippi-mot for å henge med på den teknologiske utviklingen. Men først og fremst trenger vi å logge av innimellom, for å logge på livet.

"La oss arbeide sammen for å oppnå reell likestilling og styrke kvinners rettigheter i arbeidslivet. Anstendig arbeid for kvinner gir et liv i verdighet for alle."

Guy Ryder, FNs arbeidslivsorganisasjon (ILO)s generaldirektør

ACWW European Area Conference

Tirgu-Mures Romania, 4. - 8. september 2017

Seks medlemmer av Norges Kvinne- og familieforbund var tilstede i Tirgu-Mures i Transilvania for ACWWs Europakonferanse. Forbundsleder Elisabeth Rusdal, sentralstyremedlemmene Christine Andreassen og Oddlaug Hovdenak, Kristin Hansen fra kontrollkomiteen, Solveig Thommassen fra Bergen og Midhordland krets og Anne Marit Hovstad, som er leder for ACWWs prosjektkomité.

AV: CHRISTINE ANDREASSEN, SENTRALSTYREMEDLEM

ÅPNINGSSEREMONIEN

Konferansens åpningsseremoni ble holdt i Tirgu-Mures berømte kulturpalass, en bygning i den lokale tolkningen av Jugendstil. Det var presentasjon og hilsninger fra vertsorganisasjonen Woman of the Third Millenium ved Afrodita Roman, fra World President Ruth Shanks og Europe President Margaret McMillan, samt diverse medlemsorganisasjoner. Vår forbundsleder hilste fra Norge.

KONFERANSEPROGRAMMET

Etter åpningen og en kaffepause, begynte konferansen med rapport fra verdenspresident Ruth Shanks. Deretter var det taler av Joanna Koch, som er Vice President i Alliance 4 Health, så en FN-representant for ACWW og Veronica Shiroya, en dame fra Kenya som studerer for en doktorgrad i Tyskland.

Veronica Shiroya ledet en workshop om verdenshelse, med fokus på vold mot kvinner og barn. Hovedtaler var dr Mijana Garbic fra WHO sitt kontor i Bukarest. Hun snakket om psykisk helse og særlig depresjon, som er tema for verdenshelsedagen 2017.

K&FS RESOLUSJONER

Vi hadde sendt inn tre forslag til resolusjoner med tanke på å videreføre dem på ACWWs verdenskonferanse i Australia i 2019.

DE VAR:

Registrering av gamle søppelfyllinger. Mange nedlagte industrifabrikker begravde kjemikalier på umerkede fyllinger. Mens det finnes regler i Europa, særlig i EU, for registrering og behandling av slike steder, er det sikkert mange ubehandlede industrifyllinger i den gamle østblokken. Man vet heller ikke hva som finnes i nyere industriområder i den tredje verden.

Vold i nære relasjoner. Norge krevde at alle land utvikler en strategisk handlingsplan for å hjelpe ofrene for vold.

Enslige mindreårige flykninger i Europa og måten de behandles i de landene de kommer til. Vi krever at deres spesielle behov må tas vare på, særlig når de ikke er garantert permanent opphold.

Alle de tre forslagene ble godkjent.

ANDRE RESOLUSJONER

Fire nederlandske organisasjoner hadde

Kristin Hansen, Oddlaug Hovdenak og Solveig Thommassen.

en fellesresolusjon om migrantkvinner og den informasjonen de får i sine nye hjemland. Våre medlemsorganisasjoner må påvirke styresmaktene slik at kvinnene får informasjon om sine rettigheter, om kvinners frigjøring og om likestilling. Også denne resolusjonen ble godkjent.

De fire organisasjonene skal holde en konferanse om migrantkvinners situasjon. Konferansen blir i Utrecht i oktober. Temaet er spennende, men dessverre skal konferansen foregå på nederlandsk.

En femte forslag kom fra vår nye medlemsorganisasjon Sudtiroler Bauerinnen fra Nord-Italia. Den tok opp livssituasjonen til kvinner i fabrikkene som produserer billige klær. Dessverre ble dette forslaget stoppet i en prosedyredebatt. Teksten skal bearbeides før innsending til verdenskonferansen i Australia om to år.

BESØK VED KRISESENTERET

Torsdag var vi med på en tur til Sighisoara, hvor Vlad Tepes, også kjent som Dracula, var født. Omvisningen i den vernede festningen var meget interessant.

Fredag leide vi en buss sammen med to engelske damer og dro til Sibiu. Der besøkte vi et krisesenter som K&F har støttet siden 2006, gjennom TV-aksjonen og FOKUS. I år ga Bergen og Midhordland krets betydelig økonomisk støtte til prosjektet, så for Solveig Thommassen og meg var dette særlig interessant.

Christine Mates tok imot oss og sto for omvisning på krisesenteret. Akkurat nå hadde de bare en kvinne med barn som bruker, men det vil alltid variere. Ellers har de fem ansatte, inkludert en psykolog og en sosionom, til å hjelpe kvinner gjennom den vanskelige perioden.

KUNSTTERAPI

De engelske damene hadde også støttet senteret gjennom ACWWs prosjekter. Det nåværende prosjektet heter 'Art Therapy'. Målet er å lære kvinner og barn forskjellige kunstneriske teknikker som de bruker til å produsere kort, bilderammer og magneter. Handarbeid gir barna bedre motoriske ferdigheter, det har også en avstressende funksjon for både mor og barn. Salg av produktene bidrar samtidig til senterets økonomi. Vi hadde med oss to store poser med strikkete bamser for salg her i Norge da vi dro tilbake.

Kriselager med jodtabletter utgått på dato

AV: WENCHE ROLSTAD, NESTLEDER

I sommer fikk vi en kveld i NRK Kveldsnytt høre om det store lageret av jodtabletter i Oslo-området som gikk ut på dato for ti år siden. Tablettene kan kanskje være brukbare, men dersom det er som med andre medisiner blir virkningen redusert, og spørsmålet er hvor mye av dette lageret som er ubrukelig. Ved radioaktive utslipp hjelper det lite med en stor mengde tabletter på lager, når holdbarhetsdatoen er gått ut for svært mange år siden.

Vi har sendt brev til Justis- og beredskapsministeren der vi ber om at det blir satt i verk tiltak.

Norges Kvinne- og familieforbund ber om at det snarest utarbeides rutiner for å sirkulere tablettlageret slik at vi ikke havner i en situasjon der lagerets innhold ikke kan, eller bare delvis kan benyttes.

Befolkningen må også gjøres kjent med hvor man kan få jodtabletter.

Norges Kvinne- og familieforbund er blitt kjent med at sentrale lagre med jodtabletter til bruk ved eventuelle radioaktive utslipp nå tenkes plassert rundt i landet. Vi synes dette er bra. Vi er også klar over at det finnes lagre i våre nordlige landsdeler. Vi finner det gledelig at det nå skal fordeles ut i andre deler av landet og at det skal lages regler for denne distribusjonen.

Så får vi bare håpe at det i denne saken må være bevilgning for å holde lageret i et omfang og tilstand slik at det kan benyttes når situasjoner oppstår som tilsier bruk.

Vi fikk ganske raskt svar fra departementet. I sitt svar fremkommer det at kvaliteten på lageret sjekkes med ulike mellomrom. Videre at Helsedirektoratet i 2015 fikk i oppdrag å utarbeide rutiner for sirkulering av lageret. Dette arbeidet er ikke ferdigstilt. Departementet har på bakgrunn av vår henvendelse nå gitt en frist til 1. oktober for at forslag til rutiner og retningslinjer skal være klare.

Sikkerhetsbelte i buss

AV: INGER G. HOFF , TIDLIGERE KRINSLEIAR OG MEDLEM INNVIK KVINNE- OG FAMILIELAG

Tiden går fort! Da jeg hørte på nyhetene at bilbelte i buss og kontroll var tema så kom jeg på følgende som nok var medvirkende til at det ble sikkerhetsbelter i buss.
Midt på åttitallet var jeg krinsleiar i Sogn og Fjordane krins. Solveig Sindre var medlem i krinsstyret. Vi var begge opptatt av kildesortering av avfall, transport av farlig gods på ferjer, sikkerhetsbelter i buss, kontantstøtte med mer.
I vår kommune Stryn ble det laget busser i stor nasjonal målestokk. Tror også de hadde eksport en periode. Jeg ba om møte med direktøren og la fram forslaget fra oss i krinsen vedrørende sikkerhetsbelter. Direktøren forklarte meg at dette var komplisert og ville bli alt for dyrt. Hvordan kunne vi komme på noe slikt? Det hjalp lite at vi snakket om barns sikkerhet på de gamle skolebussene som kjørte rundt i Norges land! Jeg foreslo forsiktig at de kunne prøve å få til belter på de første setene som en prøve? Ja, kanskje det kunne la seg gjøre.
Vi tok saken opp i Programmet Trafikk og musikk på lørdager i NRK. De kjørte saken for oss og jeg vet at det ble begynnelsen på seler i busser i Norge! Husmødrene var framtidsrettet og pågående i gode saker på mange områder!

Minneord Anne-Sophie Bondeson

I midten av juli kom en svært trist og uventet beskjed om at vårt medlem og tillitsvalgte, Anne-Sophie Bondeson brått gikk bort. En beskjed vi var totalt uforberedt på. Det var ikke mange dagene siden hun tok sin nye kajakk i bruk og delte gleden ved dette med oss via sosiale medier.

Anne-Sophie var opptatt av forbundets saker, spesielt var det beredskap som var hennes store interesse som hun arbeidet for både med stor glede og dyktighet. Anne-Sophie var engasjert i lokalt arbeid, i arbeid i fylke og i arbeidet i forbundet sentralt. Det å være forberedt når noe uventet skjer, totalforsvaret og alle nye ulike trusler mot oss og samfunn. Det å ha klare planer lokalt når situasjoner oppstår var hennes hjertesak.

Hun var i mange år leder av vårt forbunds beredskapsutvalg og brakte nyttig informasjon til oss alle.

Anne-Sophie var i en årrekke vårt forbunds representant i hovedstyret for Kvinners frivillige beredskap (KFB).

Anne- Sophie var en lojal medarbeider og en god venn.
Vi var mange som tok farvel med Anne-Sophie i juli.

Vi lyser fred over Anne- Sophies minne!

Gi
DÅPSKLUBBEN
tripptrapp
til et barn du er glad i!

Med Dåpsklubben TRIPP TRAPP får barna gode bøker, filmer og musikk rett hjem i postkassa. De blir kjent med Bibelens fortellinger, kveldsbønner og mange fine barnesanger.

- For barn fra 0 til 12 år
- Ingen krav om kjøp
- Tilbud om 3 pakker årlig

Populær dåps-gave!

VELG GRATIS VELKOMSTGAVE!

GAVE 1
Noahs ark
Myk tøybåt med seks par forskjellige dyr og Noah
Verdi 299,–

GAVE 2
Gynge mer (CD)
Ny CD med 29 sanger, rim og regler for de aller minste
Verdi 199,–

GAVE 3
Guds barn
Desmond Tutus barnebibel. Rikt illustrert. På bokmål og nynorsk
Verdi 298,–

DÅPSKLUBBEN tripptrapp

Flere velkomstgaver finner du på **tripptrapp-klubben.no**

Telefon 22 59 53 00
e-post ordre@iko.no

Nulltoleranse for mobbing i skolen:

Ny lov om skolemiljøet

"Mobbing er forferdelig for det enkelte barnet, og det er et alvorlig samfunnsproblem. På tross av mange tiltak og kampanjer de siste 20 årene for å sikre barn og unge et godt skolemiljø, har antall elever som oppgir at de blir mobbet holdt seg høyt." Med dette som bakteppe har det blitt iverksatt omfattende endringer i opplæringslovens regler om skolemiljø. Målet er klart: Mobbing i skolen skal ikke skje. Det skal nytte å si i fra og regelverket skal virke for elevene.

Fra 1. august gjelder de nye bestemmelsene om skolemiljø. Alle skoler må innrette seg etter dette. Loven gjelder både grunnskole og videregående skole, men også alle andre ordninger i regi av skolen; som skolefritidsordning og leksehjelp.

NULLTOLERANSE

Opplæringsloven har nå fått lovfestet at skolen skal ha nulltoleranse mot all krenking, som mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Rektor har fått et direkte ansvar for at skolen jobber kontinuerlig og systematisk for å oppfylle dette kavet.

AKTIVITETSPLIKT

Aktivitetsplikten gjelder alle som arbeider i skolen. Det er en plikt til å følge med på at alle elever har et trygt og godt skolemiljø, men også en plikt til å gripe inn mot mobbing. Det er videre en plikt til å varsle rektor allerede ved mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen plikter ved slik varsling å undersøke saken, og å sette inn tiltak.

Det er en viktig endring at det er barnets opplevelse som er avgjørende. Det vil for eksempel innebære at dersom et barn sier fra at det opplever mobbing, så skal det legges til grunn. Det skal ikke "overprøves". Skolen skal da igangsette undersøkelse og tiltak.

Skolen skal sørge for at alle involverte elever blir hørt. I saker om mobbing, må skolen lage en aktivitetsplan. I planen skal det fremgå:

- hvilket problem tiltaket skal løse
- hva slags tiltak skolen har planlagt
- når tiltakene skal gjennomføres
- hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene
- når tiltakene skal evalueres

Hvilke tiltak som skal iverksettes, skal bestemmes ut fra en faglig vurdering. Her kan selvsagt ikke barnets opplevelse være avgjørende.

Skolen skal også dokumenter hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten.

Det er også inntatt bestemmelser om skjerpet aktivitetsplikt ved mistanke om at ansatte ved skolen opptrer krenkende ovenfor elever.

HVORDAN HÅNDHEVE REGLENE?

Eleven eller foreldrene skal først melde saken til rektor. Men i motsetning til tidligere, er Fylkesmannen direkte "klageorgan" dersom man mistenker at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten. Fylkesmannen skal avgjøre om skolen har oppfylt lovkravene om aktivitetsplikten.

Dersom Fylkesmannen kommer til at skolen ikke har oppfylt aktivitetsplikten, kan Fylkesmannen vedta hva skolen skal gjøre. Fylkesmannen skal også sette en frist for gjennomføring, og Fylkesmannen skal også følge opp saken. Fylkesmannen har også hjemmel i denne loven til å fatte vedtak om at en elev skal bytte skole.

Eleven eller foreldrene kan påklage vedtaket til Fylkesmannen. Men det er verdt å merke seg at skolen ikke har klagerett, og må innfinne seg etter hva Fylkesmannen bestemmer.

For likevel å sikre at skolen gjennomfører tiltakene, kan Fylkesmannen og klageinstansen fastsette tvangsbot for skoleeieren. Oversitter skolen fristen for gjennomføring løper det tvangsbot inntil vedtaket blir oppfylt. Boten som skoleeieren må betale, går til statskassen.

Det er også innført personlig straffeansvar. Rektor kan bli straffet med bøter og fengsel opp til 3 måneder ved alvorlige eller gjentagende brudd på aktivitetsplikten.

Tidligere kunne man oppleve at man var en kasteball mellom skolen og Fylkesmannen. Den mer direkte linjen til Fylkesmannen man har fått med de nye reglene, vil forhåpentligvis medføre at skolen setter i gang tiltak hurtigere. Videre at når skolen svikter, kan Fylkesmannen raskere og mer direkte gripe inn i saken.

INFORMASJON

Skolen skal informere både elevene og foreldrene om de nye lovreglene om skolemiljø. Det betyr at elever og foresatte skal få tilstrekkelig informasjon både om aktivitetsplikten og muligheten til å melde saken til Fylkesmannen.

Advokat og partner Trude Stormoen

Langseth Advokatfirma DA er en av K&Fs samarbeidspartnere. Avtalen gir medlemmer av K&F rabatt ved behov for advokatbistand. Advokatfirmaet tilbyr rådgivning og prosedyrebistand innenfor de fleste sentrale rettsområder. Firmaets hovedmål er å kunne tilby klientene god og kostnadseffektiv service med personlig oppfølgning av advokater med spesialkunnskap innenfor det aktuelle rettsfelt. **www.langsethadvokat.no.**

Foto: Hallstein Dvergsdal, Firda Tidend

Flaum og beredskap

Mange vart råka av flaumen i Breim den 24 juli. Vanlege huseigarar som Gunnvor og Øyvind Sunde. Då vatnet kom fløymande måndag morgon den 24 juli, berga ei bitte lita gravemaskina oss frå å få vatnet inn i to kjellarar.

AV: GUNNVOR A. SUNDE,
LEIAR I BREIM KVINNE- OG FAMILIELAG

Gravemaskina var bursdagsgåva mi til ein praktisk anlagt mann som ønskte seg gravemaskin for å bruke i hagen om det skulle komme flaumvatn inn på eigedomen, noko det har gjort fleire gonger tidlegare. No fekk ho i alle fall gjort nytte føre seg. Vi hadde ikkje hatt sjanse til å berge oss med spade den morgonen. Gravemaskina vart brukt til å lede vatnet vekk frå husa. Å få på plass ei leigemaskin ville teke alt for lang tid. I tunet står og ein knøttliten traktor som vart brukt til å legge opp ledevoll for vatnet flaumdagen. Noko av lausmassane som kom med flaumen er brukt til å lage voll mot naboen, der vatnet kom.

VASSVEGANE

Vi må bli flinkare til å halde vassvegane i orden. Vi fekk gjørme og slam inn i tre garasjar og to utestover, i trappenedgangen og eit rom i det eldste huset. I tillegg til grus og stein som fylte opp hagen og ødela fullstendig ein stor grønsakhage. No er vi berre nøydde til å få orden på dette. Det er sjette gongen vi får vatn inn på eigedomen, så no må dei som har ansvaret ta grep. Flaum har vi hatt før og det får vi meir av, så det er berre ein ting å gjere, reinske, rydde og dimensjonere grøfter, stikkrenner og elveløp tilstrekkeleg.

ANSVAR OG FØREBYGGING

Ansvaret kviler på både grunneigarar langs elvar og vegar, kommunen, fylkeskommunen, statens vegvesen og NVE. Seier vêrvarslet at det er venta store mengder vatn, bør du sørgje for at vatnet renn vekk frå huset. Sjå etter at lauv og anna ikkje tettar takrenner, avløp og sluk. Rydd og rens. Tenk førebygging og utnytt tida før vatnet kjem. Rydd også verdifulle gjenstandar og elektriske apparat opp frå kjellaren. Sjekk at vindauge og dører er godt lukka til, spesielt i kjellaren. Rydd hagen for lause gjenstandar. Flytt eller sikre større gjenstandar som båt eller campingvogn.

ELEKTRISKE APPARAT

Lynnedslag kan skade elektriske apparat og i verste fall starte en brann. Trekk ut støpsel. Trekk ut nettverks- og antenne kablar. Overspenning finn også vegen gjennom kablar til TV, fasttelefon og internett. Derfor bør du trekke ut disse kablane for å unngå skadar på utstyret når det lynar. Installer overspenningsvern. Ikkje ta på straumleidningar. Det er ikkje uvanleg at ein finn straumleidningar liggande på bakken etter eit kraftig uvêr. Om du oppdagar desse, meld frå til det lokale nettselskapet. Hald god avstand og ta ikkje på straumleidningane, det kan være farleg.

BEREDSKAP I HEIMEN

Beredskap i heimen = Alltid beredt! Alle bør ha ein lokal beredskapsplan hengane lett tilgjengeleg. Med eit lite reservelager av det du er mest avhengig av – mat, vatn, og varmekjelder – er du betre rusta for å klare deg sjølv nokre dagar.

Dette bør du ha i hus: Drikkevatn, tørrmat, radio med batteri, lommelykt, stearinlys, fyrstikker, ved, førstehjelpsutstyr, kokeapparat som går på gass eller raudsprit så du kan få deg litt varm mat, og kontantar.

Stortingsvalget – våre saker – hva nå?

AV: ELISABETH RUSDAL, FORBUNDSLEDER

Sentralstyret er av den oppfatning at vi nå i forkant av forhandlingene som partiene skal gjøre for å bli enige om en regjeringsplattform, som organisasjon har en unik mulighet. Vi kan sende inn innspill til alle partiene i forhandlingene om noen saker som er viktig for oss. Det er klart det er mange saker vi gjerne skulle sendt inn. Men vi tok utgangspunkt i saker som vi vet at vi har noe støtte for hos noen av partiene og som vi har hatt fokus på fra forbundets side også. Følgende saker er derfor sendt:

BARNETRYGDEN
Vi ber om at det lages en plan for å oppjustere den slik at det etterslepet som har vært tas igjen. Videre ber vi om at det innføres en indeksregulering av barnetrygden. Da unngår vi at barnetrygden i fremtiden ikke følger prisutviklingen i samfunnet vårt.

KONTANTSTØTTEN
Denne må opprettholdes.

FØDETILBUDET
Nedleggelsen av lokalt fødetilbud må nå stanse.
Det må komme tiltak raskt slik at jordmortilbudet i kommunene styrkes.
Når det blir sammenslåing av kommuner, vil avstanden til kommunesenter øke. Dagens retningslinjer sier at dersom en fødende kvinne har lenger reise enn 11/2 time fra kommunesenteret til nærmeste fødeavdeling, har hun krav på følge av jordmor. Nå når det blir større kommuner, kan reiseavstanden bli adskillig støtte. Det må derfor legges til rette for at det blir større behov for følgetjeneste. K&F ser helst at følgetjeneste skal være rettighetsfestet dersom kvinnen har mer enn 1 times reise til fødeavdeling. Dette vil medføre økt behov for jordmødre. Kostnadene til dette medfører økte utgifter, som må dekkes fra staten i egne overføringer til kommunene/helseregionene.

SKOLEMAT
Det må igangsettes arbeid med innføring av tilbud om skolemat over hele landet. Utgiftene til dette dekkes ved en egenandel i tillegg til dekning fra kommune og stat.

SKILTE KVINNER I BESTEMORALDER
Denne lille gruppen kvinner, som har en rettighet til enkepensjon fra Statens pensjonskasse, må nå få dette. De ble fratatt dette i forbindelse med endringer i pensjonsordningen. Men de hadde en særrettighet. Flere politiske partier er enige i at det er begått en urett. Ingen har til nå foreslått at denne feilaktige tap av rettigheter skal rettes opp. Det er på høy tid at uretten rettes opp.

Dette er en kortversjon av det vi har sendt inn. Så gjenstår det å se hva utfallet blir. Trolig er det kjent når du leser denne artikkelen. Den er skrevet i midten av september – så vi håper at situasjonen nå er avklart og at vi får gjennomslag for noen av forslagene.

Velfortjent St. Olavs Orden

AV: SONJA KJØRLAUG, NESTLEDER

Professor emeritus Kari Wærness fekk sin velfortjente medalje da ho 4. september 2017 vart høgtidleg feira i Knut Fægris hus ved universitetet i Bergen. Fylkesmann Lars Sponheim foretok ordensoverrekkelsen – Ridder 1. klasse av St. Olavs Orden.
Mange takketaler om hennes viktige dokumentasjoner og deltakelse i samfunnsdebatter. K&F var også tilstede ved nestleder Sonja Kjørlaug som takka henne for det ho har betydd for vårt arbeid i K&F. Det har hatt stor betydning, ikkje berre for kvinner, men også for familier nasjonalt og internasjonalt. Overrekte henne ei helsing frå forbundet med blomstervase med vår logo på.

Skolemat – flere lag engasjert

AV: ELISABETH RUSDAL, FORBUNDSLEDER

Debatten om skolemat var ikke et tema som preget valgkampen nå i høst. Ikke desto mindre vet vi at flere av våre lag engasjerer seg lokalt. Det er medlemmer som stiller opp og har skolemattilbud en gang i uken, eller en gang i måneden for å nevne noe. Nettopp slike aktiviteter bidrar ved konkret handling til at mange får øynene opp for at skolemat er viktig og nødvendig. Øvre Årdal kvinne- og familielag inviterer både 100 elever på ungdomstrinnet og deres til skolelunsj ved Farnes ungdomsskole fire ganger i året. Et tilbud som blir tatt godt imot. Vi vet at blant annet Vega kvinne- og familielag i Hålogaland krets gjør noe liknende. Flere er det sikkert. Send oss gjerne noen ord om dette.

Arendalsuka 2017

AV: WENCHE ROLSTAD, NESTLEDER OG METTE GUNNARI, ORGANISASJONSSEKRETÆR

Norges Kvinne- og familieforbund deltok på Arendalsuka 15. – 18. august for første gang.
Mandag 14. august reiste forbundsleder Elisabeth, nestleder Wenche, sentralstyremedlem
Edel og organisasjonssekretær Mette til Arendal. Standen vår skulle reises tidlig tirsdag, derfor ble mandag reisedag.
Vi bodde i en campinghytte på Tromøya uten wc og bad. Dette befant seg 500 meter unna hytta, men det la ingen demper på stemningen.
Tirsdagen fikk vi opp teltet med standen vår. Vi hadde fått plass i politikergata, en ideell plassering.

GOD MARKEDSFØRING

Standen vår ble bra besøkt og vi fikk markedsført oss. Mange var innom og kontakter ble knyttet. Vi hadde tatt med oss en undersøkelse om fødetilbud, husmorvikar og skolemat - og fikk en del av de som var innom til å svare på denne. Vi hadde også med foldere om føde- og barseltilbudet, om husmorvikar, skolemat, og i tillegg kortversjonene av prinsipprogrammet og fire forskjellige utgaver av bladet vårt. Dette ville de som var innom oss gjerne ha, så vi hadde betraktelig mye lettere bil hjem igjen enn til Arendal. Noen som var innom ville også gjerne bli medlem hos oss.

I tillegg fikk vi deltatt på en del seminarer med ulike temaer:

Barnefattigdom, 1 av 10 vokser opp i relativ fattigdom, barnetrygden, som ikke er økt siden1996, er en viktig felles innsats. Noen av politikerne ville ha behovsprøvd barnetrygd og andre ikke.

Eldreomsorg. Kommunene har hatt 10 år på seg for å ordne enerom på sykehjem. Pensjonistforbundet ville ha forhandlingsrett. 20.000 eldre demente venter på dagaktivitetssenter. Tannhelsen til eldre på sykehjem, og som har hjelp av hjemmesykepleien, er ikke fulgt opp. Øremerkede midler til kommunene til den kulturelle spaserstokk må gjeninnføres. Det må bli slutt på "stoppeklokkeomsorg".

Har vi ikke verdens beste helsevesen? Ca. 60.000 kroner brukes til helsetjenesten per person i Norge.
Et problem er at IKT-systemene i helsetjenesten ikke kommuniserer med hverandre. Dette må det rettes opp i.
Liggetiden for barselkvinner har gått ned. 6.000 dør hvert år som en følge av at de bruker tobakk. Rus og psykisk helse, og barn og unges psykiske helse må prioriteres. Kostholdet vårt med salt, sukker og mettet fett er ikke bra.

Pensjonistforbundet. Et panel av fremtredende politikere fra de fleste politiske partier diskuterte forbundets prioriterte saker etter at Pensjonistforbundets leder Jan Davidsen innledet med å si litt rundt sakene:
1. Forhandlingsrett for pensjon
2. En kommuneøkonomi som sikrer god eldreomsorg.
3. Slippen tilbake for de som ønsker det.
4. Enerom på sykehjem for alle som vil.
5. Økt satsing på Den kulturelle spaserstokken.
6. Økt satsing på aktivitetssentre og velferdsteknologi.

Salen var halvt full - publikum var engasjert, men debatten tok aldri av.
Synspunktene som kom frem var mye i samsvar med partiprogrammene. FrP var ikke alltid enig med seg selv og ble tatt på det.

AVREISE

Fredagen kom, den siste dagen. Da vi skulle pakke sammen og ta ned standen kom regnet. Det var en våt og tung teltduk som ble pakket ned i bilen. Vi hadde hatt noen spennende og interessante dager i Arendal. Det var nyttig for forbundet å vise seg frem og å knytte nye kontakter.

Politikarane Gina Barstad (SV), Aleksander Fosse Andersen (SP), Ruthe Grethe Østebøvik Eriksen (Frp), Trygve Birkeland (Krf), Linda Monsen Merkesdal (AP), Sofie Marhaug (Raudt), Elisabeth Toft Eriksen (Venstre), Kjersti Pettersen (Høgre).

Barnetrygda bør opp, ikkje bort!

AV: ELDBJØRG GUNNARSON, BERGEN OG MIDTHORDLAND KRETS

Har dei politiske partia "gløymt", eller kanskje "gøymt" diskusjonen om barnetrygda?

Diskusjonen gjekk høgt på dei fleste landsmøta i dei politiske partia i vår. Midt i valkampen var temaet nesten borte. Neste Storting skal mellom anna avgjera korleis barnetrygda skal sjå ut i framtida. Desse vurderingane er presentert av ein komite som har skrive om "Offentlig støtte til barnefamilier", som er ute til høyring med frist 30.9.

POLITIKARMØTE

Temaet vart teke opp på eit politikarmøte den 28. august, arrangert av Norges Kvinne- og familieforbund, Bergen og Midthordland krets. Hovedinnleiar, generalsekretær Randi Talseth frå Voksne for barn, fortalde om dagens situasjon for familiar: Nesten 100.000 barn lever under fattigdomsgrensa, 12 % av barna tilhøyrer familiar med minst ein forelder med psykiske eller rusrelaterte problem, mange fullfører ikkje vidaregåande og så vidare. Familielivet er svært endra i seinare år, og krev andre perspektiv og løysingar. Ho hadde fleire framlegg, mellom anna burde barnetrygda aukast og indeksregulerast, og eventuelt leggjast inn i skattbar inntekt. Hugs at barnetalet går ned – kva vil samfunnet gjera med det?

TILSKOT IKKJE YTINGAR

Kva sa så politikarane? Alle hadde skryteliste over det som var gjort i seinare år for barn og oppvekst, særleg for barn under fattigdomsgrensa. Tilskot skal helst gjevast som tiltak, for eksempel kulturkort til aktivitetar, reine ytingar var mindre populære. Heldigvis hadde dei også ein del konkrete tankar om framtida. Velferdsstaten skal framleis stø dei som treng det, men hovedinnsatsen skal vera for dei minste. Gratis barnehage eller kjernetid i SFO og fleire opptak i barnehage sto høgt på ynskjelista hjå fleire.

Ingen av partia tok til orde for å fjerna barnetrygda heilt, men berre få var tydelege på at allmenn barnetrygd skulle behaldast og helst aukast, ikkje behovsprøving, men eventuelt skattleggjast. At barnetrygda ikkje har vore regulert på vel 20 år er ille, den burde jo ha vore på vel 1.500 kroner, mot dagens 970 kroner.

ULIKE VILKÅR

Christine Andreassen frå Laksevåg lag av K&F, som driv Damsgård barnehage, oppdaterte politikarane på fleire område. All støtte til barnehagedrift går no via kommunane, som fordeler ulikt, det vil seie, vilkåra er ikkje like over heile landet. Ho er bekymra for barna, som byrjar i barnehage stadig yngre. Dei er ikkje trygge, og kan få tilknytningsproblem seinare i livet. Fagfolk foreslår at 18 månader er perfekt starttid. Barnehagen sitt arbeid som pedagogisk institusjon er truga av at det stadig kjem nye småbarn inn, tid og krefter blir brukt til tilvenning for desse minste.

Prinsipprogram 2017 - 2019

AV: EDEL MIKKELSEN, SENTRALSTYREMEDLEM

Prinsipprogram 2017 - 2019 er Kvinne- og familieforbundets styrende dokument og vår viktige ideologiske plattform.

Dette er vårt viktigste redskap når vi arbeider for våre saker i laget, ut til medlemmer og når vi henvender oss til kommunen. Dokumentet er omfattende, innholdsrikt og i noens øyne ikke helt lett å tilegne seg.

"Fremtiden - et felles ansvar " er parolen Forbundet har derfor kommet med en kortversjon som kan benyttes i det daglige. Dette er et lite hefte som medlemmene kan ha god nytte av. Heftet kan bestilles via forbundet og det er også tilgjengelig på våre nettsider.

Det pågår kontinuerlig et arbeid for å holde vårt program oppdatert og ledelsen må derfor hele tiden følge med på hva som kommer fra politikerne i form av nye regler og lover. Landsmøtet vedtar endringer og prinsipprogrammet revideres i etterkant av hvert landsmøte.

Neste revisjon er bare et år unna og komiteen ber derfor om at alle medlemmene tar seg tid til å studere programmet.

HOVEDTEMA

I denne perioden er hovedvekten lagt på husmorvikar, innføring av skolemat over hele landet, fødetilbudet - med økt utdanning av jordmødre , integreringsarbeid og aktiviteter lokalt.

Vårt forbund har i over hundre år arbeidet for å bedre kvinners kår og derigjennom styrke familiene. Vi deltar hele tiden aktivt i samfunnsdebatten og passer på at de rettigheter og goder som samfunnet har vedtatt ikke forringes og reduseres.

Hva skal vi ha fokus på i neste periode?

Stortingspolitikerne kommer hele tiden med nye bestemmelser og meldinger. I disse dager arbeides det med å innføre en ny eldrereform "Leve hele livet", og i år kom det en ny stortingsmelding om ernæring og matpolitikk. Det krever tid og oppmerksomhet å følge med på de saker som angår oss.

Prinsipprogrammet er delt inn i kapitler etter tema:

Kvinnepolitikk
Familiepolitikk
Forbruk, miljø og samfunn
Internasjonalt arbeid

Kapitlene kan benyttes som temainnledning til drøfting i lagsmøtene og som utgangspunkt til å skrive leserinnlegg i lokalavisen. Her er noe for alle aldersgrupper.

Kom gjerne med innspill og kommentarer til komiteen ved Edel Mikkelsen: emikk@online.no eller send brev. Adressen står bak i bladet vårt.

Strikkekafé i Stavanger kvinne- og familielag

AV: INGUNN THORSEN, STAVANGER KVINNE- OG FAMILIELAG

På sommerfesten vår bestemte vi å delta på Kirkens bymisjonssenter kampanje: Gled en som gruer seg til jul. På septembermøtet hadde vi "strikkekafé". Alle som hadde strikket eller strikker skjerf hadde de med. Frammøtet var litt dårlig p.g.a. sykdom og reise. Praten gikk, og plutselig dukket redaktøren av "Øyabuen" opp. Det er bydelsavis i Hundvåg bydel, hvor vi har møtene våre. Så neste nummer får vi være med i! Stor stas! (Hun hadde også bilder og reportasje fra teppestrikkingen vår). Vi samler inn skjerfene på oktobermøtet, og leverer skjerfene samlet til Kirkens bymisjon. Det blir nok en god del. Noen er allerede i gang med skjerf nummer tre.

Siger i "Gylne måltidsøyeblikk"

AV: GUNNVOR A. SUNDE, LEIAR I BREIM KVINNE- OG FAMILIELAG

Det var sjølvsagt topp stemning på kjøkkenet til Gloppen omsorgssenter då det vart kjent at dei gjekk heilt til topps i «Gylne måltidsøyeblikk», dei lagar den beste maten i landet til eldre som bur heime. Då vanka det sjølvsagt kake til kokkane også, fra venstre Jean Daniel Tenud, Gunnvor Sunde og Per Arne Bakke. Kjøkkensjefen trekkjer også fram samarbeidet med Gloppen Frivillig sentral, som har ansvar for å køyre maten ut til brukarane.

K&Fs LANDSLOTTERIET 2017 ER NÅ TRUKKET og vinnerne kontaktet

Vi vil rette en stor takk til alle dere som har sendt inn gevinster, både for penger, håndarbeider og bøker. Likeledes vil vi også rette en stor takk til alle de flittige loddselgerne våre rundt om i landet.
Uten disse gavene og alle loddselgerne hadde vi ikke kunnet arrangere landslotteriet.
Takk også til dere som har kjøpt lodd. Trekningen er nå foretatt og vinnerne er:

Gavekort kr 5000	Wenche Steine, Mykkeltveitv. 5, 5707 Evanger
Gavekort kr 3000	Solveig Johannessen, Hundvågv. 41, leil. A203, 4085 Hundvåg
Gavekort kr 3000	Runde K&F v/Randi Goksøyr, Gokdøyrv. 87, 6096 Runde
Gavekort kr 2000	Åse Bakken, Lønningsv. 39, 5570 Aksdal
Gavekort kr 2000	Marie Håvås Dvergsnes,c/o Edith Dvergsnes, Buhaugg. 7, 5570 Aksdal
Gavekort kr 2000	Liljan Blokkhus Verningsen, Skogv. 2, 9403 Harstad
Gavekort kr 1000	Åse Wie-Pedersen, Torvli, 5122 Morvik
Gavekort kr 1000	Berit Ness, Kveliv. 16, 7882 Nordli
Gavekort kr 1000	Bente Thomassen, Natlandsv. 98 A, 5094 Bergen
Gavekort kr 1000	Cecilie Huseby, Kr. Køllesv. 16, 1367 Snarøya
Dag og Tid, halvårsabonnement	Martha Bø, Hvindenv. 1, 2750 Gran
Dag og Tid, halvårsabonnement	K&F Akershus krets v/Solvor Larsen, Sloratoppen 154, 1405 Langhus
Dag og Tid, halvårsabonnement	Anne M. Eggestøl, Elvalandet, 7810 Namsos
Løper i lappeteknikk(quilteløper)	Manger K&F v/Astrid Hagen, Mangersnesv. 56, 5936 Manger
Løper i lappeteknikk(quilteløper)	Aud Sand, Rossnesset, 7790 Malm
Damevotter m/roser	Austrheim K&F v/Gro Johannessen, Furulyv. 47, 5943 Austrheim
Selbuvotter med fingre	Emi Moren, Kirkev. 85 B, 2407 Elverum
Votter	Kirsten Kvalvik, Øyane 7, 6885 Årdalstangen
Lobber	Grete S, Larsen, Engevikv. 28, 5302 Strusshamn
Heklet duk	Høvik K&F v/Aud Haakensen Wehmer, Kokkerudlia 5, 1363 Høvik
Gevinst	Torvastad K&F v/Aud Wold, Dalstrev. 2, 4260 Torvastad
Bok, Polarminner	Gunnlaug M. Horvei, Horveiv. 63, 5723 Bolstadøyri
Barnebok, Min første bok om julen	Hauketo og Prinsdal K&F v/Kirsti Rasmussen, Trygve Strømbergsv. 41, 1263 Oslo
Barnebok, Titt inn i vinduene	Leif Hagen, Hvindenv. 24, 2750 Gran

Trekning foretatt: Oslo 16.09.2017 Christine Andreassen(sign)og Wenche Rolstad(sign)

Bevitnet av: Anne M. Eggestøl(sign), Edel Mikkelse(sign), Elisabeth Rusdal(sign), Mette Gunnari(sign), Oddlaug Hovdenak(sign), Sonja Kjørlaug(sign)

Anne Enger og Wenche Rolstad, lotteriansvarlige

K&F`s BEREDSKAPSUTVALG

Av: Bjarnhild Hodneland, Beredskapsutvalget

Bjarnhild Hodneland
Leder

Anne Lise Johnsen
Medlem

Liv Holst
Medlem

Grete Nordbæk
Varamedlem

Norge under angrep - Sannsynlig med et terrorangrep i Norge i 2017

To skremmende overskrifter servert oss i 2017. Tar vi dem alvorlig, og hva kan vi gjøre?

I august samlet KFB sine fylkeskontakter til møte i Oslo. K&F har mange fylkeskontakter og alle var tilstede. Beredskap er et stort og vanskelig tema og vi var innom mange felt. Redaktøren av «Trygge samfunn», Jan Erik Thoresen, tok også opp saker fra tidsskriftet som hadde «Norge under angrep» som tema. Jeg kommer ikke til å gå i dybden på temaene vi var innom, men vil hermed utfordre våre medlemmer til å lese «Trygge Samfunn», utforske og arbeidere videre med det jeg nevner, på lags- eller kretsmøter.

TERRORFARE
Direktoratet for samfunnsikkerhet og brann (DSB) har uttalt at det er sannsynlig at vi får et terrorangrep i Norge i 2017. Vi er nå i siste del av 2017. Når kan et eventuelt angrep skje? Når dette skrives, tenker jeg på sykkel VM i Bergen i september. Der vil det være mye publikum, syklister fra hele verden og tilreisende turister. Eller i Oslo ved Nobelprisutdelingen. Eller i lokalmiljøet en helt vanlig dag der vi ikke tenker på slike farer. Skal vi i det hele tatt tenke på det? Eller skal vi leve som normalt?

ELEKTRONISK KRIGFØRING
Hvor mye forstår egentlig personen i gata om betydningen av cyberangrep og elektrisk krigføring, spør KFBs styreleder, Anita M. Ellingsen, i «Trygge Samfunn». Begrepene er noe abstrakte og noe vi ikke kan ta og føle på, men nåtidens moderne krigføring handler om nettopp denne type angrep. Det er absolutt behov for nasjonen å følge nøye med i utviklingen av cyberteknologi og utfordringene rundt dette.

«DIGITALISERING»
Nå er det like før alle offentlige etater og mange offentlige tjenester vil være digitalisert. Det er dårlig nytt for mange nordmenn, spesielt for den eldre garde. Dette er utfordringer i en tid der en liten smarttelefon styrer den daglige tilværelsen i stort og smått. «Trygge Samfunn» har mer om dette.

FNS BÆREKRAFTSMÅL
FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen år 2030. De 17 bærekraftsmålene gjelder vårt liv her på jorden, jorden selv, hvordan vi kan endre utviklingen som på noen områder går sakte, på andre så alt for fort.

Vi minner om K&Fs seminar i november der temaet er «Kvinneperspektivet i FNs bærekraftsmål» Beredskapsutvalget vil da også ha en egen sekvens der vi blant annet tar opp flere av bærekraftsmålene til drøfting.

EGENBEREDSKAP I HJEMMET
Vi har tidligere i bladet vist til ulike forhold å være oppmerksom på i hjemmet eller i omgivelsene rundt oss. Vi tar her med enda noen tips. Ta alltid kopi av passet ditt før du skal ut å reise. Ikke la passet ditt ligge igjen i hotellresepsjonen når du er på tur. Ta gjerne imot kvittering når du handler og bruker bankkort. Tall og navn kan spores.

Mange strever med kontakt på radio etter innføring av DAB. Bruk gjerne mobilradioen.
Vi viser for øvrig til den fine brosjyren om egenberedskap i hjemmet. Den kan gjerne deles ut til deltagerne på et lagsmøte om beredskap.

TRYGGE SAMFUNN
Mye av det jeg har gjennomgått over er hentet fra «Trygge samfunn» der du også kan finne mer stoff. Dersom du ikke har dette KFB-bladet kan du få det gratis ved å henvende deg til KFB eller til oss i K&Fs beredskapsutvalg.

Når det gjelder FNs bærekraftsmål kan du gjøre et nettsøk på Bærekraftsmålene eller gå inn på www.fn.no.

Bruk også fylkeskontaktene eller lags- og kretskontaktene.

Lykke til med lesing og temamøtene rundt i lag og krets.

Materiell fra
Norges Kvinne-og familieforbund

Tilbud!
____ Handlenett, sort m/hvitt trykk **kr. 50,-**
____ Nett i bomull m/skulderhank, lite, sort m/hvitt trykk **kr. 40,-**
____ T-skjorte hvit m/lite farget emblem str XL, XXL **kr. 60,-**
____ Aktivitetskalender **kr. 25,-**
____ Melodibok **kr. 50,-**
____ K&Fs skrivebok m/linjer **kr. 40,-**

Profileringsartikler med emblem:
Norges Kvinne- og familieforbund
____ Fuego telysestake 1 stk. kr. 250,- 2 stk. **kr. 450,-**
____ Sans vase (Hadeland Glassverk) med K&Fs logo **kr. 350,-**
____ T-skjorte sort m/hvitt stort emblem str. L, XL, XXL **kr. 130**,-
____ K&F skjerf, hvit m/sort emblem, 34X166 cm. **kr. 130,-**
____ Smykkenål i sølv **kr. 480,-**
____ K&F-pin **kr. 15,**-
____ Lagledernål **kr. 190,-**
____ Lite flagg m/emblem **kr. 50,-**

Studieplaner registrert i Studieforbundet næring og samfunn
____ Prinsipprogrammet inkl. studieplan **kr. 100**

Skrivepapir, konvolutter o.l. m/emblem: Norges Kvinne- og familieforbund
____Skrivepapir m/emblem A4, farger, 50 ark **kr. 100,-**
____Møteplakat, A4. 4 farger 50 stk. **kr. 100,**-
____Konvolutter m/emblem C5 format, 50 stk. **kr. 60,-**

Hefter, bøker, trykksaker
____Jubileumsboken "Arbeid for likeverd gjennom 100 år", Lene Søgaard Gloslie **kr. 300,-**
____Diktsamling, "Hold drømmen levende", Helene Freilem Klingberg **kr. 130,-**
____Bok, "Gøy på landet", Anne Enger **kr. 95,**-
____Bok, "…og rommene var så tomme at musene gikk med sørgeslør", M. Bolstad: **kr. 80,-**
____Vedtekter **kr. 25,**-
____Verktøykassen, (tidl. Tillitskvinnemappen) hele **kr. 150,-**
____Verktøykassen, (tidl. Tillitskvinnemappen) innhold **kr. 90,**-
____Verktøykassen, (tidl. Tillitskvinnemappen) perm **kr. 60,-**
____Tillitskvinnebevis **kr. 5,**-
____Diplom, A4, **kr. 15,-**
____Plakat m/emblem 50x65 cm. **Gratis**
____Abonnement på Sentral-og Landsmøteprotokoller (pr. år) **kr. 275,-**
____Gaveabonnement: Kvinner & Familie (pr. år) **kr. 150,-**
____Årbok fra K&F **kr. 150,-**

Informasjonsmateriell
____Tidligere numre av medlemsbladet **Gratis**
____Folder "Fremtiden - et felles ansvar" (Ny oppdatert versjon **Gratis)**
____Innmeldingsskjemaer **Gratis**

Frakt kommer i tillegg på alle bestillinger.

Klipp ut

Navn/lag:
.....
Adresse:
.....
Postnr./-sted:
.....

Vi ber om å motta materiellet innen:.....

KUPONGEN SENDES:
Norges Kvinne- og familieforbund
Stortingsgaten 12
0161 Oslo

Tlf.: 22 47 83 80
E-post: post@kvinnerogfamilie.no

Hvitt skjerf med logo

Skjerfet er laget av hvit silke og har K&Fs logo påsatt i sort, behagelig å ha på både sommer s om vinter, **pris kr. 130,-**

Kun kr. 50,-

K&Fs Handlenett

Kjøp K&Fs handlenett og støtt forbundet samtidig som du sparer miljøet for plastnett fra butikken ! **Kun kr. 50,-**
Vi har rikelig av disse på lager.

K&Fs T-skjorte

T-skjorte i 100% kjemmet bomull, sort med godt synlig emblem i hvitt. Finnes i str. L XL og XXL.
Kr. 130,-

Fuego telysestake

1 stk. **kr. 250,** 2 stk. kr. **450,-**

Sans Vase

135 mm. **Kr. 350,-** med K&Fs logo

Smykkenålen

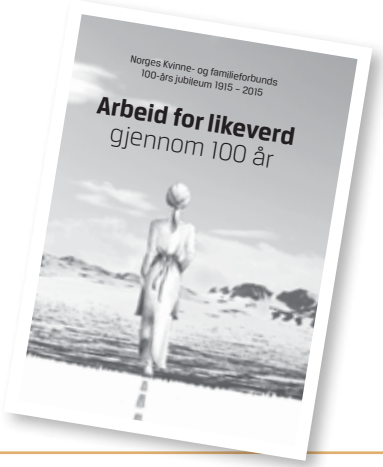
Pris kr. **480,-**

Diktsamlingen "Hold drømmen levende" til **kr. 130,-**
"... og rommene var så tomme at musene gikk med sørgeslør" til **kr. 80,-**

Jubileums-boken

Jubileumsboken "Arbeid for likeverd gjennom 100 år" til **kr. 300,-**

Se forøvrig alle våre varer i nettbutikken vår på hjemmesiden.

Liste over K&Fs tillitskvinner

Sentralstyret

Forbundsleder
Elisabeth Rusdal
Skogveien 41, 1368 Stabekk
Tlf. 913 28 164 (mob)
E-post: elisabeth@kvinnerogfamilie.no

Nestleder
Sonja Kjørlaug
Holteigveien 17, 6854 Kaupanger
Mob: 975 15 971
E-post: sonja@kvinnerogfamilie.no

Nestleder
Wenche Rolstad
Skarimoen 32, 2760 Brandbu
402 44 896 (mob)
E-post: wenche@kvinnerogfamilie.no

Medlem
Christine Andreassen
Walemsviksv. 25, 5165 Laksevåg
Tlf. 55 34 60 04 (p) 950 41 886 /
952 23 748 (mob)
E-post: christine.andreassen@outlook.com

Medlem
Edel Mikkelsen
Flotmyrgaten 149, 5527 Haugesund
Tlf. 52 73 70 67 (p) 906 27 735 (mob)
E-post: emikk@online.no

Medlem
Anne Margrethe Eggestøl
Beisvågvegen 103, 7810 Namsos
Tlf. 916 93 920 (mob)
E-post: anne.eggestol@ntebb.no

Medlem
Oddlaug Hovdenak
Åsleet 45, 6456 Skåla
Tlf. 951 24 753 (mob)
E-post: oddlaug.hovdenak@hotmail.com

1. varamedlem
Elin Hvidsten
Bekkjarvikveien 24, 5114 Tertnes
Tlf.915 84 287 (mob)
E-post: elin.hvidsten@live.no

2. varamedlem
Inger Berger
Ekkilsøyveien 72, 6530 Averøy
Tlf. 976 14 248 (mob)

Kretsledere

Akershus
Solvor Larsen, Sloratoppen 154, 1405 Langhus
E-post: solvor68larsen@gmail.com
E-post til Akershus krets: akershuskrets@gmail.com
Tlf: 64 86 64 74 (p) 97 09 91 04 (m)

Aust-Agder
Postkontakt
Else Marie Holm
Bergstø 10 C, 4790 Lillesand
E-post: elsemarieang@gmail.com
Tlf: 37278688/95098100

Bergen og Midthordland
Eldbjørg Gunnarson
Morviklien 23
5124 Morvik
Tlf.: 97 98 37 91/55 53 11 94
E-post: eldbgu@online.no

Finnmark
Postkontakt Hedvig Hansen
Postboks 142, 9770 Mehamn
E-post: hansenhedvi@gmail.com
Tlf: 95 18 35 28 (m)

Hedmark
Anne Lise Bryhn
Mogopveien 23, 2409 Elverum
E-post: anli-bry@online.no
Tlf: 62 41 70 53 / 45 25 46 21

Hordaland
Sigrunn Strøm
PB. 6, 5318 Strusshamn
E-post: sigrunn.strom@gmail.com
Tlf: 56 14 24 95/ 95 94 32 13

Hålogaland
Gunn Evjen
Evjenveien 386
8056 Saltstraumen
Tlf.: 94 83 11 12
E-post: gunnda@live.no

Nordmøre
Anne-Lise Johnsen
Anlegget, 6494 Vevang
E-post: anlijohnsen@gmail.com
Tlf: 41 24 86 64

Nord-Trøndelag
Anne M. Eggestøl
Elvalandet, 7810 Namsos
E-post: anne.eggestol@ntebb.no
Tlf: 91 69 39 20

Oppland
Postkontakt
Elin B. Hansebråten
Fjellheimvegen 30, 2890 Etnedal
E-post: elinhansebraaten@yahoo.no
Tlf: 45 66 67 23

Oslo
Liv Aasa Holm,
Sørkedalsveien 210,
0754 OSLO
E-post: livaasaholm@gmail.com
TLF: 95 16 35 24

Rogaland
Ingebjørg Rasmussen
Anton Brøggersgate 15, 4041 Hafrsfjord
E-post: rasmussen.ingebjorg@gmail.com
Tlf: 51 55 62 51 (p) 98 82 40 18 (m)

Sogn og Fjordane
Aina Alfredsen Førde
Ytrehus, 6723 Svelgen
E-post: ain-f@online.no
Tlf: 47 33 75 65 (m)

Sunnmøre og Romsdal
Ingrid Sandøy
Kyrkjevegen 19
6484 SANDØY
41 19 09 30
i-sandoy@frisurf.no

Sør-Trøndelag
Randi H. Hindseth,
Utigard, Hindseth,
7340 Oppdal,
E-post: randi@hindseth.no
sortrondelagkogf@gmail.com
Tlf: 99 74 35 19

Vest-Agder
Postkontakt
Eva Ousbey
Neseveien 38, 4514 Mandal
E-post: ousbey@online.no
Tlf: 38 26 58 00

Vestfold
Anne-Lene Spanthus
Utheimgt. 9, 3181 Horten
E-post: als@jobbdirekte.no
Tlf: 91 59 99 79

Kom.-/utvalgsledere: Valgkomiteen

Leder
Anne Enger
Fjellveien 70, 3518 Hønefoss
Tlf. 911 79 287
E-post: a-enger2@online.no

Kontrollkomiteen

LEDER
Kristin Hansen
Tlf 90564730
Munkerudåsen 22 E , 1165 Oslo
E-post: krihan6@online.no

Prinsipprogramkomiteen

Leder
Edel Mikkelsen
Flotmyrgaten 32
5527 Haugesund
Tlf.: 906 27 735
E-post: emikk@online.no

internasjonalt utvalg

Leder
Anne Marit Hovstad
Fjæreveien 161, 4885 Grimstad
Tlf: 37 04 14 48 (p) 95 87 79 09 (m)
E-post: annemarit@hovstad.com

PROSJEKTLEDER
Kristin Hansen
Munkerudåsen 22 E , 1165 Oslo
Tlf 90564730
E-post: krihan6@online.no

Beredskapsutvalget

LEDER
Bjarnhild Hodneland
Torvli 7, 5122 Morvik
E-post: bjhodneland@gmail.com
Tlf: 55 18 64 93 (p) 92 89 31 55 (m)

Nordens Kvinneforbund

2. representant
Sonja Kjørlaug
Holteigveien 17, 6854 Kaupanger
E-post: sonja@kvinnerogfamilie.no
Tlf: 97 51 59 71 (m)

ACWW representant

Christine Andreassen
Walemsviksv. 25, 5165 Laksevåg
Tlf. 55 34 60 04 (p) 950 41 886 /
952 23 748 (m)
E-post: christine.andreassen@outlook.com

Kvinners Frivillige Beredskap

Postboks 1550 Sentrum
0015 Oslo
Besøksadresse:
Bygning 60, Akershus festning.

Fokus

Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål
Storgata 11, 0155 Oslo
E-post: fokus@fokuskvinner.no
Tlf: 23 01 03 00

Studieforbundet næring og samfunn

Postboks 9388 Grønland, 0135 Oslo
Epost: post@naeringogsamfunn.no
Tlf: 22 17 66 00

Flyttet siden sist? Husk å sende oss din nye adresse.

Hotellavtaler

Norges Kvinne- og familieforbund kan nå tilby flere gode hotelltilbud til våre medlemmer.
Hos Scandic-kjeden er det inngått en avtale som gir inntil 10% rabatt på enkeltovernattinger. Det kan forekomme kampanjepriser som gir lavere pris enn avtalepris. Da lønner det seg selvfølgelig å bruke denne. Prisene vil variere mellom hotellene. Det gis rabattert pris for konferanser. Be om tilbud. Avtalen gir også gode priser på Scandic hotell i Sverige og Danmark. For booking må eget avtalenummer benyttes.
Forbundet har også et samarbeid med Thon Hotels. Her gis det rabatterte priser på inntil 21% ved Business Deal. Det vil si at bookingen må gjøres på internett med eget avtalenummer. Ved konferansebooking må bookingen gå via våre kontaktpersoner.

For alle avtalene gjelder krav om å benytte forbundets avtalenummer. Dette får du ved henvendelse til sekretariatet eller til ditt lokallag. Fullstendig informasjon om avtalen ligger på lukket side på vår hjemmeside: www.kvinnerogfamilie.no

ABONNER PÅ MEDLEMSBLADET 3 UTGAVER I 2017

Kun kr 150.-

DISTRIBUERT AV POSTEN NORGE
B-Economique
NORGE
P.P.

Returadresse: Norges Kvinne- og familieforbund, Stortingsgata 12, 0161 Oslo

Dette er Norges Kvinne- og familieforbund

Som medlem får du:

- Tilbud om advokatbistand
- Rabatt på hotellovernatting.
- Medlemsbladet Kvinner & Familie 3 ganger i året
- Tilbud om kurs, konferanser, reiser mm. gjennom ditt lokallag/krets

Ditt medlemskap er viktig!

Våre arbeidsområder er:

- Husmorvikar
- Innføring av skolemat over hele landet
- Fødetilbudet – økt utdanning av jordmødre
- Integreringsarbeid og aktiviteter lokalt

Synes du at en av de aller viktigste oppgavene i samfunnet er å gi barna et godt å trygt oppvekstmiljø? Og vil du gjerne ha mer tid til barna dine uten at det går utover økonomi og yrkeskarriere? Da kan Norges Kvinne- og familieforbund være noe for deg!

Målet er samfunnspåvirkning i kvinne og familiepolitiske spørsmål nasjonalt og internasjonalt.

Våre satsningsområder er: Kvinnepolitikk • Familiepolitikk • Miljø- og forbrukerpolitikk • Internasjonalt samarbeid

Klipp ut

Jeg ønsker medlemskap i Norges Kvinne- og familieforbund

NAVN: **FØDSELSÅR**

ADRESSE:

POSTNR.-/STED::

LOKALLAG:

KRETS:

E-POST:

TELEFON:

INNMELDINGEN SENDES:
Norges Kvinne- og familieforbund
Stortingsgata 12,
0161 Oslo
Tlf.: 22 47 83 80